

URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA BiH
КАНЦЕЛАРИЈА ЗА РЕВИЗИЈУ ИНСТИТУЦИЈА БИХ
AUDIT OFFICE OF THE INSTITUTIONS OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

www.revizija.gov.ba

Broj: 07-16-1-1377-1/23

Datum: 20.12.2023. godine

Zastupnički dom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine

Trg BiH 1

71000 Sarajevo

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PRIMLJENO: 21-12-2023			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
01-	16-10-	2675/	23

Predmet: Dostava Izvješća revizije učinka

Cijenjeni,

Sukladno članku 16. Zakona o reviziji institucija BiH («Službeni glasnik BiH», broj: 12/06), u privitku dopisa dostavljamo Vam Izvješće o provedenoj reviziji učinka na temu „Aktivnosti institucija BiH na osiguravanju rodne ravnopravnosti“.

S poštovanjem

GLAVNI REVIZOR
Hrvoje Tyrtković

Privitak:

- Izvješće revizije učinka

Dostavljeno:

- Zastupničkom domu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine
- a/a.

URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA BiH
КАНЦЕЛАРИЈА ЗА РЕВИЗИЈУ ИНСТИТУЦИЈА БИХ
AUDIT OFFICE OF THE INSTITUTIONS OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

www.revizija.gov.ba

Broj: 07-16-1-1377-2/23

Datum: 20.12.2023. godine

Dom naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine
Trg BiH 1
71000 Sarajevo

BOSNA I HERCEGOVINA PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO			
PRIMLJENO: 21-12-2023			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
02 -	16-10	2675	23

Predmet: Dostava Izvješća revizije učinka

Cijenjeni,

Sukladno članku 16. Zakona o reviziji institucija BiH («Službeni glasnik BiH», broj: 12/06), u pritvku dopisa dostavljamo Vam Izvješće o provedenoj reviziji učinka na temu „Aktivnosti institucija BiH na osiguravanju rodne ravnopravnosti“.

S poštovanjem

GLAVNI REVIZOR
Hrvoje Tvrković

Privitak:

- Izvješće revizije učinka

Dostavljeno:

- Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine
- a/a.

URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA BiH
КАНЦЕЛАРИЈА ЗА РЕВИЗИЈУ ИНСТИТУЦИЈА БИХ
AUDIT OFFICE OF THE INSTITUTIONS OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

www.revizija.gov.ba

ИЗВЈЕШТАЈ РЕВИЗИЈЕ УЧИНКА

„АКТИВНОСТИ ИНСТИТУЦИЈА БИХ НА ОБЕЗБЈЕЂИВАЊУ РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ“

Број: 07-16-1-1377/23

Сарајево, децембар 2023. године

АКТИВНОСТИ ИНСТИТУЦИЈА БИХ НА ОБЕЗБЈЕЂИВАЊУ РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ

Канцеларија за ревизију институција БиХ је провела ревизију учинка на тему: „Активности институција БиХ на обезбјеђивању родне равноправности“. Ревизија је проведена у складу са Законом о ревизији институција БиХ, Међународним стандардима врховних ревизионих институција – ISSAI и методологијом за рад ревизије учинка врховних ревизионих институција у БиХ.

Ревизија је проведена у склопу пројекта паралелне ревизије учинка у области родне равноправности уз подршку UN WOMEN, УН организације која се бави питањима родне равноправности. Поред Канцеларије за ревизију институција БиХ у пројекат су укључени и Канцеларија за ревизију институција у Федерацији БиХ, Главна служба за ревизију јавног сектора Републике Српске, Државна ревизорска институција Републике Србије и Државна ревизорска институција Црне Горе. Канцеларија за ревизију институција БиХ је провела ревизију с циљем да испита да ли су институције БиХ ефикасне и ефективне у предузимању активности које ће водити ка обезбјеђивању претпоставки за родну равноправност.

Према налазима ревизије, начин на који је СМ приступао усвајању планских и акционих докумената у овој области, изградњи механизма за праћење усвојених обавеза, извјештаја о проведеним активностима, видљива је неефикасност и неефективност која упућује на недовољну посвећеност СМ-а обезбјеђивању родне равноправности.

Институције БиХ у правилу нису проводиле анализе стања у области своје надлежности, тзв. родне анализе, иако је то њихова законска обавеза већ дужи низ година. Такође, институције БиХ не воде потребне статистике разврстане према полу као једну од претпоставки за анализу стања и предузимање корективних радњи. Увођење родно одговорног буџетирања у институције БиХ, чија сврха је алокација буџетских средстава у односу на различите потребе жена и мушкараца, спор је процес који и даље не даје жељене резултате и неиспуњена је обавеза бх. институција већ десетљеће.

Извјештај ревизије садржи препоруке упућене Савјету министара БиХ, институцијама БиХ и Министарству финансија и трезора БиХ. Реализација препорука би требала допринијети обезбјеђивању претпоставки за родну равноправност.

Канцеларија за ревизију је, у складу са одредбама Закона о ревизији институција БиХ, доставила Нацрт извјештаја институцијама које су биле обухваћене проведеном ревизијом. Овим институцијама је у складу са Законом остављена могућност да дају своје коментаре и примједбе на Нацрт извјештаја. Коментаре и примједбе на Нацрт извјештаја су доставили Агенција за државну службу БиХ и Министарство за људска права и избјеглице БиХ.

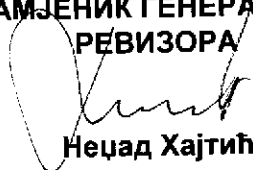
У достављеним коментарима нису изнесене нове чињенице или докази који би утицали на измјену налаза и закључака наведених у Нацрту извјештаја. Дио коментара који су техничке природе или доприносе јаснијој презентацији налаза и закључака су прихваћени и исти су уврштени у коначни извјештај.

ГЕНЕРАЛНИ РЕВИЗОР

Хрвоје Твртковић

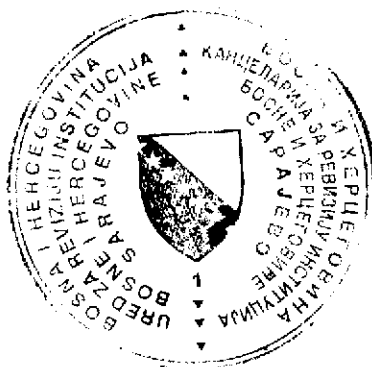
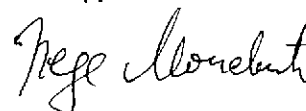
**ЗАМЈЕНИК ГЕНЕРАЛНОГ
РЕВИЗОРА**

Неџад Хаџић

**ЗАМЈЕНИЦА
ГЕНЕРАЛНОГ
РЕВИЗОРА**

Неда Мочевић

Садржај

1.		
УВОД.....		12
1.1.	Позадина проблема и мотиви за ревизију	12
1.2.	Циљ, обим и ограничења ревизије.....	13
1.3.	Ревизиона питања и критеријуми ревизије.....	15
1.4.	Извори информација и методе ревизије.....	18
1.5.	Структура извјештаја	19
2.	РОДНА РАВНОПРАВНОСТ - ОСНОВНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ ЗА РАЗУМИЈЕВАЊЕ РОДНИХ ПИТАЊА И ОБАВЕЗА ИНСТИТУЦИЈА	
БиХ.....		21
2.1.	Кључна документа области равноправности полова у БиХ.....	21
3.	НАЛАЗИ.....	27
3.1.	Недоношење и кашњење у доношењу, праћењу и извјештавању о provedби стратешких и оперативних докумената из области родне равноправности	27
3.1.1.	Оквирна стратегија за провођење Конвенције о превенцији и борби против насиља над женама и насиља у породици у Босни и Херцеговини (Истанбулска конвенција), праћење и извјештавање.....	28
3.1.2.	Доношење Gender акционог плана 2018 – 2022, праћење и извјештавање	29
3.1.3.	Резолуција UNSCR 1325 „Жене, мир и безбједност“, праћење и извјештавање	30
3.1.4.	Оквир циљева одрживог развоја и нови Стратешки оквир институција БиХ до 2030, праћење и извјештавање	31
3.2.	Интеграција родних питања у планске документе, израда родних анализа и вођење статистике	33
3.2.1.	Интеграција активности које су усмјерене ка обезбјеђивању родне равноправности у планске документе министарстава у СМ.....	33
3.2.2.	Све институције БиХ не проводе законску обавезу израде родних анализа у области за коју су надлежне	34
3.2.3.	Институције БиХ не воде у потпуности статистике података разврстаних према полу.....	36
3.3.	Родно одговорно буџетирање у институцијама БиХ.....	36
3.3.1.	Успостава родно одговорног буџетирања у институцијама БиХ	37
3.3.2.	Анализа буџетских програма у министарствима СМ БиХ и стање у осталим институцијама БиХ.....	39
3.3.3.	Грантови институција БиХ као посебно родно осјетљив сегмент пословања ..	41
3.3.4.	Недостатак планског приступа у области увођења родно одговорног буџетирања.....	43

3.3.5. Обуке из области увођења и примјене родно одговорног буџетирања	43
4.ЗАКЉУЧЦИ.....	45
4.1. Неефикасност у усвајању стратешких и акционих документа у овој области те изградњи потребних механизма за праћење преузетих обавеза	45
4.2. Неуврштавање активности у планске документе, одсуство родних анализа и вођења статистике не обезбјеђује потребне претпоставке за родну равноправност	46
4.3. И поред десетогодишњих настојања увођења родно одговорног буџетирања у институције БиХ није дало значајније резултате	46
5. ПРЕПОРУКЕ.....	48
6.ПРИЛОЗИ.....	51

Коришћене скраћенице

Скраћенице	Пуни назив
АЗРП	Агенција за равноправност полова
Агенда 2030	Агенда 2030 за одрживи развој
БиХ	Босна и Херцеговина
BPMIS	Информациони систем за планирање и управљање буџетом
CEDAW	Конвенција УН-а о укидању свих облика дискриминације жена
ДЕП	Дирекција за економско планирање
ДОБ	Документ оквирног буџета
GAP	Gender акциони план
INTOSAI	Међународна организација врховних ревизорских институција
Истанбулска конвенција	Конвенција Савјета Европе о превенцији и борби против насиља над женама и насиља у породици
МФТ	Министарство финансија и трезора БиХ
МЉПИ	Министарство за људска права и избјеглице БиХ
МО	Министарство одбране БиХ
МБ	Министарство безбједности БиХ
МЦП	Министарство цивилних послова
OECD	Организација за економску сарадњу и развој (Organization for Economic Co-operation and Development)
Резолуција 1325	Резолуција 1325 „Жене, мир и безбједност“
РОБ	Родно одговорно буџетирање
SDG	Циљеви одрживог развоја (Sustainable Development Goals)
HDI	УН-ов индекс људског развоја
Канцеларија за ревизију	Канцеларија за ревизију институција БиХ
СМ	Савјет министара Босне и Херцеговине

Извршни резиме:

Циљ ревизије је испитати да ли су институције БиХ ефикасне и ефективне у предузимању активности које ће водити ка обезбјеђивању претпоставки за родну равноправност. Сврха ревизије је да унаприједи стање родне равноправности у домену активности које предузимају институције БиХ. То ће у коначници резултовати унапређењима у овој области које ће водити ка одрживом развоју, бољем и праведнијем друштву као и реализацији Агенде 2030.

Неке од базичних претпоставки које би требале водити ка обезбјеђењу родне равноправности нису до краја успостављене

- СМ касни или уопште није доносио значајне стратешке и оперативне документе који се тичу родне равноправности. Такође је био и неефикасан у обезбјеђивању механизма праћења имплементације стратешких и акционих докумената као и усвајању извјештаја о проведеним активностима.
- СМ није усвојио Оквирну стратегију за провођење Конвенције о превенцији и борби против насиља над женама и насиља у породици. Присутна су и кашњења, од око годину дана, у доношењу gender акционих планова БиХ и недоношење оперативног плана за реализацију ГАП-а 2018 – 2022, као и кашњење у доношењу Оквира циљева одрживог развоја.
- СМ је такође био неефикасан у успостави тијела која би била задужена за праћење и извјештавање о имплементацији преузетих обавеза. То се односи на кашњење у успостави и оснивању Одбора за праћење и извјештавање по Истанбулској конвенцији и фемициду у БиХ, успоставу Координационог тијела за праћење имплементације Gender акционог плана за период 2018 – 2022. година, Координационог одбора за надзор над провођењем Акционог плана 2018 – 2022, Резолуције UNSCR 1325, као и формирање интерресорне радне групе која представља механизам задужен за извјештавање о имплементацији Оквира циљева одрживог развоја.
- Ни извјештаји о проведеним активностима из преузетих стратешких и акционих докумената, које су усмјерене ка обезбјеђивању родне равноправности, нису усвајани од стране СМ-а или је евидентно кашњење у њиховом усвајању.

Институције БиХ су неефикасне у интеграцији родних питања у планске документе, изради родних анализа и вођењу статистике

- Препознатљивост Циљева одрживог развоја, и конкретно Циља 5 одрживог развоја, у планским документима министарстава и извјештајима о раду и даље није присутна иако осам година трају обавезе настале преузимањем Агенде 2030.
- Све институције БиХ не проводе законски прописану обавезу доношења потребних програма мјера, који у себе укључују и родне анализе стања у области, као и мјере за отклањање уочених недостатака.

- Прикупљање и разврставање података по полу из домена надлежности институција БиХ такође није у потпуности обезбијеђено.

Родно одговорно буџетирање није успостављено у институцијама БиХ

- Већ 12 година је протекло од када је било у плану да институције БиХ успоставе и примјењују родно одговорно буџетирање, али оно је и данас на самом зачетку. То се прије свега односи на одсуство родно осјетљивих програма у документима оквирног буџета, родно осјетљивих индикатора провођења, недовољно јасним инструкцијама за његову примјену, одсуству планског приступа у области као и недовољном похађању обука из ове области.
- Анализом буџетских инструкција за припрему ДОБ-ова од 2012. до 2023. године није утврђено да постоје јасна појашњења шта подразумијева родно осјетљив програм нити упутство на основу којих елемената се врши категоризација родно осјетљивог програма.
- Анализирајући документе оквирног буџета свих девет министарстава у Савјету министара БиХ утврђено је да постоји само један програм са дефинисаном родном компонентом, што чини тек **3%** од укупно свих анализираних програма. Један програм с родном компонентом се налази у оквиру Министарства за људска права и избјеглице БиХ у којем је смјештена и Агенција за равноправност полова, што је и главни разлог родне осјетљивости програма.
- Само 17% институција БиХ тврди да има креиране родно осјетљиве програме у документима оквирног буџета. Од 12 институција које су потврдиле да имају креиране родно осјетљиве програме укупан износ наведених програма је око 20 милиона КМ, што износи око **2%** укупног буџета институција БиХ. Преко 83% институција БиХ тврди да нема креиране родно осјетљиве програме.
- Анализом одговора на упитник који је достављен свим институцијама БиХ, институције БиХ сматрају да око **30%** буџета (програма) или једна трећина буџета може бити родно осјетљиво. Међу институције БиХ које сматрају да могу имати родно осјетљиве програме спада и Министарство одбране БиХ које је мишљења да сви програми могу бити родно осјетљиви, али је потребно извршити анализу истих. Такође, већина институција које у својим буџетима располажу средствима за грантове су мишљења да програми у чијој структури се налазе грантови могу бити родно осјетљиви.
- Институције БиХ нису на свеобухватан начин укључиле родни аспект кроз све фазе процеса управљања грантовима иако постоје одређена побољшања. Извјештавање о родном аспекту грантова код анализираних институција није било у функцији праћења, анализе и унапређења стања родне равноправности у областима у којима се додјељују текући грантови.
- Један од разлога за одсуство родно одговорног буџетирања унутар институција БиХ је и одсуство планског приступа у овој области. Иако се од 2006. године родно одговорно буџетирање наводи као обавеза институција БиХ и принцип у свим до сада усвојеним gender акционим плановима у области родне

равноправности, доношење посебног плана увођења РОБ-а је изостало. Изостала су и детаљнија упутства и смјернице за увођење и примјену РОБ-а од стране МФТ-а.

- Иако се обуке службеника у институцијама БиХ у области родно одговорног буџетирања проводе већ дужи низ година, већина институција БиХ чији службеници су прошли обуке из области РОБ-а наводе да су им потребне додатне обуке.

Канцеларија за ревизију, на основу прикупљених налаза и закључака до којих је дошла током провођења ревизије, даје препоруке СМ-у, институцијама БиХ и МФТ-у. У циљу обезбјеђивања претпоставки за провођење активности институција БиХ које су усмјерене ка обезбјеђивању родне равноправности Канцеларија за ревизију препоручује следеће:

Препоруке Савјету министара БиХ:

- СМ треба благовремено доносити сва стратешка и оперативна документа чије активности су усмјерене ка обезбјеђивању родне равноправности у домену надлежности институција БиХ.
- СМ треба благовремено доносити одлуке које се тичу успоставе механизма за праћење донесених стратешких и оперативних докумената као и благовремено усвајати извјештаје о provedеним активностима.

Препоруке институцијама БиХ:

- Институције БиХ су дужне провести законски прописану обавезу провођења родних анализа односно анализу стања у области.
- Институције БиХ су дужне провести законски прописану обавезу те водити статистике разврстане према полу из своје надлежности.
- Институције БиХ требају интегрисати питања родне равноправности у своје стратешке и оперативне документе као и извршити анализу свих програма у документима оквирног буџета с циљем утврђивања родног потенцијала.

Препорука институцијама БиХ које у области свог пословања додјељују грантове:

- Институције БиХ које у сегменту свог пословања додјељују грантове требају у цијели процес управљања грантовима интегрисати питања родне равноправности.

Препорука Министарству финансија и трезора БиХ:

- МФТ треба увести плански приступ у области увођења родно одговорног буџетирања у институције БиХ.

1. УВОД

1.1. Позадина проблема и мотиви за ревизију

Родна равноправност, односно равноправност полова, је темељно људско право и нужан предуслов за миран, просперитетан и одржив свијет. Обезбјеђење једнаког приступа образовању, здравственој заштити и достојанственом раду женама и дјевојкама те њихове заступљености у политичким и привредним процесима доношења одлука, потиче одрживу економију и доноси корист друштву и човјечанству у цјелини.¹

Унапређење равноправности полова у протеклим деценијама у Босни и Херцеговини је било споро, а стратешки напори недовољни за обезбјеђење родне равноправности².

У септембру 2015. године Босна и Херцеговина, скупа са 192 државе чланице Уједињених нација (у даљем тексту: УН), се обавезала да ће провести Агенду 2030 за одрживи развој – Циљеви одрживог развоја (у даљем тексту: Агенда 2030), која се састоји од 17 циљева одрживог развоја. Циљ 5 одрживог развоја конкретно се тиче постизања родне равноправности, али уврштавање принципа једнакости и недискриминације у свих 17 циљева одрживог развоја обавеза је Босне и Херцеговине. Постојање родних политика и легислативе која се примјењује, а које имају за циљ промовисање и унапређење родне равноправност једна је од обавеза дефинисана Циљем 5 одрживог развоја као и успостава система за праћење и издвајања јавних средстава за родну равноправност, односно родно одговорно буџетирање (у даљем тексту: РОБ).³ Опредјељење међународне организација врховних ревизорских институција - INTOSAI, је да охрабрује и помаже канцеларијама за ревизију да, између осталог, проводе и ревизије учинка владиних програма који доприносе специфичним аспектима Циљева одрживог развоја.⁴ С тим у вези, провођење ове ревизије представља и регионални напор доприносу родној равноправности кроз пројекат у којем учествује Канцеларија за ревизију институција БиХ, ентитетске канцеларије за ревизију, Државна ревизорска институција Србије и Државна ревизорска институција Црне Горе. Ових пет канцеларија у 2023. години проводиле су паралелну ревизију учинка у области родне равноправности уз подршку UN WOMAN, УН организације која се бави питањима родне равноправности.

Распрострањени су облици неравноправности полова и дискриминације у нашем друштву, а према УН-овом индексу људског развоја – HDI, Босна и Херцеговина је рангирана у групу четири што значи да је земља са средњим-нижим нивоом једнакости између мушкараца и жена. Циљ је да БиХ до 2030. године буде у првој групи⁵ заједно

¹ Циљ 5 Одрживог развоја – Родна равноправност

² <https://www.unicef.org/bih/rodna-ravnopravnost>

³ Циљ 5 - потциљ 5ц, 5ц1 индикатор

⁴ Canadian Audit and Accountability Foundation, *Practice Guide to Auditing the United Nations Sustainable Development Goals: Gender Equality*, 2017.

⁵ Оквир за реализацију Циљева одрживог развоја у Босни и Херцеговини <https://www.undp.org/bs/bosnia-herzegovina/publications/okvir-za-realizaciju-ciljeva-odr%C5%BEivog-razvoja-u-bosni-i-hercegovini>
https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ba/NHDR_2020_ENG.pdf

с државама у окружењу⁶, односно да се постигне висок ниво једнакости између мушкараца и жена. У поређењу с државама у региону са сличним транзицијским процесима, БиХ има најмањи ниво учешћа жена на тржишту рада⁷. Још увијек је присутна родно условљена сегрегација и присутни су стереотипи о „женским и мушким пословима“, као и хоризонтална (која се односи на разлике у платама између мушкараца и жена) и вертикална сегрегација (која представља расподелу позиција мушкараца и жена)⁸. На тржишту рада постоји феномен „стакленог стропа“ и жене су подзаступљене као чланице управљачких структура предузећа у БиХ. Према OECD-овом тзв. SIGI⁹ индексу дискриминације, Босна и Херцеговина у односу на земље као што је нпр. Данска¹⁰ биљежи двоструко лошији показатељ дискриминације жена у породици те знатно лошији приступ продуктивним и финансијским ресурсима него што је то случај у земљама региона.

Да бисмо говорили о равноправности између жена и мушкараца, дјевојчица и дјечака потребно је предузети бројне активности које имају за циљ обезбјеђење равноправности полова.

1.2. Циљ, обим и ограничења ревизије

Циљ ревизије

Циљ ревизије је испитати да ли су институције БиХ ефикасне и ефективне у предузимању активности које ће водити ка обезбјеђивању претпоставки за родну равноправност.

Сврха ревизије је да унаприједи стање родне равноправности у домену активности које предузимају институције БиХ. На такав начин потакнуће се надлежни да ефикасније и ефективније приступе реализацији обавеза које произилазе из међународне и домаће регулативе која обавезује БиХ те да досегну и истрају у поштивању принципа родне равноправности, односно равноправности полова. То ће у коначници резултовати унапређењима у овој области које ће водити ка одрживом развоју, бољем и праведнијем друштву као и реализацији Агенде 2030.

Обим и ограничења ревизије

Предмет ревизије су активности институција БиХ на обезбјеђивању родне равноправности. То се прије свега односи на стварање претпоставки за родну

⁶ Словенијом, Хрватском и Србијом, које су класификоване у групу један, што значи да имају висок ниво једнакости у остварењу индикатора хуманог развоја између жена и мушкараца.

⁷ Санела Башић, Миланка Миковић. „Родне (не)једнакости на тржишту рада у БиХ“. Friedrich-Ebert-Stiftung (FES), Удружење Жене женама и публикација „Жене и мушкарци у БиХ“, Агенција за статистику БиХ, 2022. година

⁸ Ibid.

⁹ Индекс мјери 4 димензије: дискриминацију у породици, рестрикције физичког интегритета (репродуктивна аутономија) ограничен приступ продуктивним и финансијским ресурсима, ограничење у грађанским слободама.

¹⁰ [Where in Europe is it best to be a woman? | Euronews](#)

равноправност кроз доношење стратешких и оперативних докумената који се тичу провођења активности усмјерених ка том циљу. Фокус је стављен на планирање, доношење, праћење и извјештавање о активностима које су усмјерене ка обезбјеђивању родне равноправности. Анализирали смо динамику доношења конкретних планских и оперативних докумената који се тичу родне равноправности, динамику изградње механизма за праћење имплементације планираних активности као и динамику усвајања извјештаја о проведеним активностима од стране надлежних институција, прије свега Савјета министара БиХ.

Тим је анализирао информације из упитника, који је достављен на адресе свих 73 институције БиХ¹¹, а које се тичу активности доношења програма мјера који укључује, али не ограничава, анализу стања у области за коју су надлежни као и мјере за отклањање уочене неравноправности. Такође, информације се тичу и активности на обезбјеђењу прикупљања, вођења, анализе и приказивања статистичких података разврстаних по полу из домена надлежности институција. Анализом одговора на упитник тим је испитивао активности институција БиХ на увођењу родно одговорног буџетирања, а пропитивали су се и ставови институција БиХ о потреби постојања планског приступа у области родно одговорног буџетирања. Такође смо испитивали да ли су буџетске инструкције МФТ-а довољно јасне за поступање институција када је у питању РОБ те да ли су запосленици похађали обуке из РОБ-а и да ли имају потребу за обукама у овој области (упитник који је достављен институцијама БиХ је презентован у прилогу број 1). Наведене активности представљају претпоставке за оцјену стања у области како би се даље предузимале корективне радње¹².

На узорку свих девет (9) министарстава у СМ-у, прегледом документације анализиране су активности интеграције питања родне равноправности у планске и стратешке документе и извјештаје о раду односно анализирано је да ли министарства у СМ-у повезују, и на који начин, своје активности с Циљем 5 одрживог развоја.

Детаљнија анализа стања у области равноправности полова, посебно у домену РОБ-а анализирана је даље посјетама на терену на одабраном узорку од шест институција представљених у табели:

Табела број 1: Изабрани узорак институција БиХ

Р. бр.	Назив институције БиХ
1.	Министарство за људска права и избјеглице БиХ (Агенција за равноправност полова)
2.	Министарство одбране БиХ
3.	Министарство финансија и трезора БиХ
4.	Министарство цивилних послова БиХ
5.	Министарство безбједности БиХ
6.	Дирекција за економско планирање БиХ

Извор: Канцеларија за ревизију институција БиХ

¹¹ Двије институције нису доставиле своје одговоре, Институција омбудсмана за људска права БиХ и Министарство комуникација и транспорта БиХ. Упитник није достављен Обавјештајно-безбједносној агенцији

¹² Активности институција БиХ из сектора правосуђа на унапређењу родне равноправности су наведене као примјер добре праксе у прилогу број 2.

Разлози за одабир институција у узорак за посјету на терену и детаљније сагледавање одређених специфичних питања важних за ову област, вежу се за специфичност њихове надлежности. Министарство за људска права и избјеглице БиХ (у даљем тексту: МЉПИ) заједно с Агенцијом за равноправност полова, као његовом организационом јединицом (у даљем тексту: АЗРП), једна је од кључних институција када су у питању иницијативе за активности у домену родне равноправности. Министарство цивилних послова БиХ (у даљем тексту: МЦП) заједно с МЉПИ-јем и Министарством безбједности БиХ (у даљем тексту: МБ) располаже додјелом грантова који могу имати потенцијал за родну анализу, те је тим на узорку грантова ових министарстава анализирао постојање родно осјетљивог приступа ¹³. Улога Министарства финансија и трезора БиХ (у даљем тексту: МФТ) је незаобилазна у сегменту РОБ-а, посебно у дијелу инструкција које упућује институцијама у овој области. Министарство одбране БиХ (у даљем тексту: МО) и МБ¹⁴ су министарства која имају своју улогу у систему одбране и безбједности те су њихове активности везане и за обавезе које произилазе из Резолуције 1325 „Жене, мир и безбједност“ (у даљем тексту: Резолуција 1325). Дирекција за економско планирање БиХ (у даљем тексту: ДЕП) је закључком СМ-а одређена као институција одговорна за праћење активности у свим областима када је у питању Агенда 2030 и израдом релевантних анализа које се односе на постизање задатих циљева. Обим ревизије није обухватио активности институција на унапређењу родне равноправности у сектору правосуђа, конкретно Стратегију за унапређење родне равноправности у правосуђу БиХ ¹⁵.

Нису забиљежена ограничења у провођењу ревизије.

1.3. Ревизиона питања и критеријуми ревизије

Након што су утврђени циљеви ревизије, дефинисано је опште ревизионо питање које гласи:

Да ли су институције БиХ ефикасне и ефективне у предузимању активности које воде ка обезбјеђивању родне равноправности?

За што боље разумијевање и анализу проблема, те да би се олакшало прикупљање потребних података, дефинисана су три ревизиона потпитања:

¹³ У смислу дефинисања циљева који се желе постићи, индикатора и извјештавања о постигнутим резултатима.

¹⁴ МБ додјељује и грантове

¹⁵ Више у прилогу број 2

1. Да ли се благовремено планира, прати и извјештава о активностима институција БиХ које су усмјерене ка обезбјеђивању родне равноправности?
2. Да ли институције БиХ интегришу родна питања у своје планске документе, проводе родне анализе и воде потребне статистике?
3. Да ли је успостављен систем родно одговорног буџетирања у институцијама БиХ?

Критеријуми ревизије

Институције БиХ имплементирају обавезе које произилазе усвајањем међународне¹⁶ и домаће регулативе¹⁷ којом се обезбјеђује родна равноправност полова. Постоји континуитет у усвајању стратешких и оперативних докумената у овој области, успостављају се потребни механизми за праћење преузетих обавеза, извјештавање је редовно. Институције БиХ проводе родне анализе, министарства у Савјету министара БиХ интегришу у своје планске документе и извјештаје о раду активности усмјерене ка постизању родне равноправности. Институције БиХ воде потребне статистичке податке из домена своје надлежности разврстане према полу. Родно одговорно буџетирање је заступљено у институцијама БиХ.¹⁸

Критеријуми за прво ревизионо питање

Оквирна стратегија за провођење Конвенције о превенцији и борби против насиља над женама и насиља у породици у Босни и Херцеговини (у даљем тексту: Истанбулска конвенција) након истека поново је донесена. Завршни Извјештај о реализацији раније донесене Оквирне стратегије разматран је и усвојен од стране СМ-а с предложеним корективним будућим активностима. Механизам за праћење и извјештавање о обавезама које произилазе из ове Конвенције је успостављен по преузимању обавеза дефинисаних Конвенцијом. Успостављена је јединствена методологија за прикупљање података о насиљу над женама укључујући и фемицид те је обезбијеђен преглед стања у БиХ у овој области и могућност мјерења напретка.¹⁹

Значајан плански документ Gender акциони план (у даљем тексту: GAP) за период од 2018 - 2022. године донесен је по истеку раздобља за који је претходни донесен, као и пратећи оперативни план за његову реализацију. Појединачне институције БиХ усвојиле су своје годишње оперативне планове у складу с оперативним планом GAP-

¹⁶ Конвенција Савјета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици ратификована 2013. године (Службени гласник БиХ - Међународни уговори, број: 19/13) и УН Конвенција о елиминацији свих облика дискриминације жена (у даљем тексту: CEDAW)

¹⁷ Закон о равноправности полова у Босни и Херцеговини – пречишћени текст (Службени гласник БиХ, број 32/10)

¹⁸ Gender акциони план БиХ за период 2018 – 2022.

¹⁹ CEDAW Одбор за уклањање дискриминације жена, Закључна запажања у вези са Шестим периодичним извјештајем Босне и Херцеговине

а. Механизам задужен за координацију и праћење провођења активности које су предвиђене GAP-ом успостављен је по доношењу GAP-а и функционалан је.²⁰ Завршни извјештај, годишњи и четворогодишњи, о провођењу овог акционог плана редовно се усваја од стране СМ-а с приједлогом будућих мјера. По истеку временског периода за који је претходни GAP донесен је и наредни Gender акциони план за период од 2023 – 2027. године.

Механизам за праћење и извјештавање о обавезама које произилазе из Резолуције UNSCR 1325 „Жене, мир и безбједност“ у Босни и Херцеговини за период 2018 – 2022. године је успостављен, а извјештаје о проведеним активностима СМ редовно усваја.

Планираном динамиком донесен је и успостављен и Оквир циљева одрживог развоја, који у себе укључује и Циљ 5 одрживог развоја који се односи на родну равноправност као и механизам за праћење и извјештавање о имплементацији циљева одрживог развоја укључујући и Циљ пет одрживог развоја.

Критеријуми за друго ревизионо потпитање:

Сва министарства у Савјету министара у својим стратешким и планским документима наводе активности које су везане за обезбјеђивање родне равноправности позивајући се на Циљ 5 одрживог развоја и циљеве одрживог развоја уопштено који су референца приликом дефинисања мјера у планским документима. Министарства у СМ-у у својим планским документима и извјештајима о раду спомињу циљеве одрживог развоја као и конкретно Циљ 5 одрживог развоја.²¹

Институције БиХ воде статистике разврстане по полу из домена своје надлежности које су предуслов за провођење обавеза у погледу израде програма мјера за постизање равноправности полова. Све институције, у складу с обавезом из Закона о равноправности полова у БиХ, прикупљају и разврставају податке, из своје надлежности, по полу и чине их доступним јавности.²²

Институције БиХ сачињавају родне анализе односно анализе стања полова у области за коју су надлежне те предузимају мјере за отклањање уочене неравноправности. То се односи на законску обавезу²³ да институције БиХ доносе програме мјера чији циљ је обезбјеђење родне равноправности, а који између осталог подразумева и анализу стања у области за коју су надлежне као и мјере за отклањање евентуалних неправилности.

²⁰ Gender акциони план БиХ за период 2018 – 2022.

²¹ Шинко Марјета, Ана Петек, „Родно освјештавање политика у Хрватској; Прожимајући или маргинални циљ политика у Хрватској“ Универзитет у Загребу, 2022., Gender акциони план БиХ за период 2018 – 2022.

²² Закон о равноправности полова у Босни и Херцеговини – пречишћени текст (Службени гласник БиХ, број 32/10)

²³ Закон о равноправности полова БиХ члан 24. Саставни дио Програма мјера ради постизања равноправности полова у свим областима укључује, али се не ограничава на анализу стања полова у одређеној области, имплементацију донесених државних политика кроз акционе планове за равноправност полова и мјере за отклањање уочене неравноправности полова у одређеној области

Критеријуми за треће ревизионо потпитање:

Институције БиХ проводе анализе утицаја буџета на различите потребе жена и мушкараца односно проводе родно одговорно буџетирање. Приликом планирања активности и израде анализа стања у појединачним областима буџетски корисници врше анализу како би се оцијенио утицај постојећих буџетских средстава на задовољавање различитих потреба жена и мушкараца.²⁴

Инструкције МФТ-а²⁵ за припрему документа оквирног буџета су јасне и недвосмислене те их институције у сегменту родно одговорног буџетирања и примјењују. Гдје год је то примјењиво институције БиХ су препознале родно одговорне програме, уврстиле их у своје документе оквирног буџета заједно с активностима и индикаторима провођења. МФТ прати и анализира стање у области.

Грантови су област рада институција БиХ у којој је аспект родне осјетљивости највидљивији. Родни потенцијал у овој области пословања институција БиХ је препознат и примијењен. Институције БиХ које у својим буџетима планирају текуће грантове воде рачуна о родном аспект приликом планирања и распореда средстава текућих грантова као и приликом извјештавања о намјенском утрошку средстава те код истих укључују родну осјетљивост у обиму у којем је то могуће као и дефинишу показатеље исхода.²⁶ Присутан је плански приступ у области увођења родно одговорног буџетирања у институције БиХ те службеници институција БиХ похађају потребне обуке из области.

1.4. Извори информација и методе ревизије

Да би се анализирале активности институција БиХ на обезбјеђивању родне равноправности, ревизорски тим се упознао са садржајима релевантних закона који уређују ову област, подзаконских аката, прописа, интерних аката субјекта ревизије и других релевантних докумената који су везани за циљ и предмет ревизије. Ту се прије свега мисли на Закон о равноправности полова, стратегије и акциона документа у овој области, прије свега Gender акциони план 2018 – 2022. године, Оквир циљева одрживог развоја, UNSCR 1325 „Жене, мир и безбједност“, одлуке и правилнике који третирају ову област, извјештаје о провођењу активности на реализацији преузетих обавеза из споменутих акционих и планских докумената, опредјељења из реформских стратешких докумената и сл. Тим је такође током провођења студије вршио редовне консултације са UN WOMAN експертима из области родне равноправности. Одржавањем регионалних састанака с колегама из осталих канцеларија за ревизију,

²⁴ Gender акциони план БиХ за период 2018 – 2022.

²⁵ Инструкција бр. 1 за буџетске кориснике за припрему документа оквирног буџета за период 2023 -2025. године

²⁶ Закон о буџету институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2022. Службени гласник БиХ број 42/22

који су учествовали у пројекту паралелне ревизије, тимови су размјењивали искуства, праксе и знања из ове области.

Примарне методе ревизије, које је користио ревизиони тим у циљу обезбјеђења информација за добијање одговора на постављена ревизиона питања, су документарни прегледи, интервјуи с представницима институција БиХ, испитивање стања у области и ставови институција кроз упитник.

Тим је анализирао доступне средњорочне програме рада, програме рада и извјештаје о раду за 2020, 2021. и 2022. годину, извјештаје о извршењу буџета те ДОБ-ове министарстава у СМ-у за периоде 2021-2023. или 2022-2024. године. Предмет анализе је било преко 70 докумената министарстава.

Методом полуотвореног интервјуа, обавили смо разговоре с релевантним учесницима у процесу и представницима надлежних институција у МФТ, МЉПИ и АЗРП, МО, МЦП, МБ и ДЕП.

Такође, подаци су прикупљани и посредством упитника, а добијени подаци из упитника су упоређивани с подацима из прикупљене документације из институција из узорка и других извора.

За објективно сагледавање проблематике, коришћени су и извори с интернета, те стручне и академске студије, искуства других земаља, студијске посјете, али и друге информације релевантне за предметну област.

Прикупљени подаци су коришћени за процјену стања у овој области с циљем да се стекне увид у стање као и могућности за унапређења.

1.5. Структура извјештаја

У поглављу 1. представљени су мотиви због којих је Канцеларија за ревизију провела ревизију учинка активности институција на обезбјеђивању родне равноправности. У овом поглављу су представљена и ревизиона питања, циљ, обим и ограничења ревизије, критеријуми те извори и методе ревизије.

Кроз поглавље 2. дају се подаци и информације неопходне за разумијевање питања родне равноправности.

У поглављу 3. представљени су налази ревизије, а који се односе на неефикасност институција БиХ у предузимању активности које су усмјерене ка обезбјеђивању родне равноправности, а које се тичу планирања, праћења и извјештавања о преузетим обавезама, интегрисању родних питања у планске документе, провођењу родних анализа, вођењу потребних статистика као и успостави система родно одговорног буџетирања у институцијама БиХ.

Поглавље 4. садржи закључке ревизије који дају одговоре на ревизиона питања и односе се на ефикасност институција у предузимању активности које су усмјерене ка обезбјеђивању родне равноправности.

У поглављу 5. су дате препоруке чијом имплементацијом би се јасније уредила и унаприједила ова област те створиле претпоставке за обезбјеђивање родне равноправности унутар домена надлежности институција БиХ.

2. РОДНА РАВНОПРАВНОСТ - ОСНОВНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ ЗА РАЗУМИЈЕВАЊЕ РОДНИХ ПИТАЊА И ОБАВЕЗА ИНСТИТУЦИЈА БиХ

У овом поглављу ћемо приказати²⁷ кључне документе битне за разумијевање питања родне равноправности као и обавеза које имају институције БиХ наспрам овог питања.

2.1. Кључна документа области равноправности полова у БиХ

Циљеви одрживог развоја (SDGs)

Седамнаест глобалних циљева за одрживи развој (Sustainable Development Goals, SDGs), познати и као Глобални циљеви, Агенда 2030. нови су, универзални циљеви и показатељи за које се очекује да ће их чланице Уједињених нација, па самим тим и БиХ, користити у креирању својих програма и политика у слjedeћих 15 година.

Један од 17 циљева одрживог развоја је и Циљ 5 одрживог развоја - Постићи родну равноправност и оснаживати све жене и дјевојчице.

Оснаживање жена и промовисање родне равноправности је од суштинског значаја за брже постизање одрживог развоја. Укидање свих облика дискриминације жена и дјевојчица не само да је основно људско право, него има вишеструки ефекат на друга подручја развоја. Циљ пет има девет потциљева²⁸.

Оквир циљева одрживог развоја усвојен је од стране СМ-а у априлу 2021. године као заједнички документ свих нивоа власти који утврђује шире развојне правце, путем којих власти на свим нивоима и друштво у Босни и Херцеговини настоје допринијети остваривању Циљева одрживог развоја, он представља кључни документ који усмјерава процесе стратешког планирања, а тиме и буџетирања, на свим нивоима власти у БиХ.

²⁷ Дефиниције основних појмова у области родне равноправности дате у прилогу број 3.

²⁸ Окончати свуда и све облике дискриминације против жена и дјевојчица. Елиминисати све облике насиља над женама и дјевојчицама у јавној и приватној сфери, укључујући трговину људима, односно сексуалну експлоатацију и друге облике експлоатације. Елиминисати све штетне праксе као што су дјечји, рани и насилни бракови и обрезавање женских гениталија.

Препознати и вредновати неплаћено старање и рад у домаћинству кроз обезбеђивање јавних услуга, инфраструктуре и политике социјалне заштите, те кроз промовисање заједничке одговорности у домаћинству и породици, на начин који је прикладан у одговарајућој држави.

Обезбиједити да жене у потпуности и дјелотворно учествују и имају једнаке могућности да учествују у руковођењу на свим нивоима доношења одлука у политичком, привредном и јавном животу.

Обезбиједити универзалну доступност полног и репродуктивног здравља и репродуктивних права, како је договорено у складу с „Програмом акције Међународне конференције о становништву и развоју“ и „Пекиншком платформом за акцију“, односно документима који су настали као резултат њихових аналитичких конференција.

Спровести реформе како би жене добиле једнака права на економске ресурсе, као и приступ власништву и контроли над земљиштем и осталим облицима својине, финансијским услугама, наслеђству и природним ресурсима, у складу с националним законима.

Повећати употребу иновативних технологија, посебно информационе и комуникационе технологије, ради промовисања оснаживања жена.

Усвојити и оснажити добре политике и извршно законодавство за промовисање родне равноправности и оснаживања свих жена и дјевојчица на свим нивоима.

Конвенција Савјета Европе о превенцији и борби против насиља над женама и насиља у породици (Службени гласник БиХ број 15/13) је усвојена 11. маја 2011. године у Истанбулу. Наиме, након низа препорука Савјета Европе о забрани дискриминације на основу пола и заштити од насиља, које су имале за циљ постављања заједничких циљева и минимума заједничких стандарда за државе чланице, али нису имале правно обавезујући ефект, Конвенција представља први правно обавезујући акт Савјета Европе у области спречавања и борбе против насиља над женама. По својој природи, овај акт не мора бити директно примјењив у државама потписницама, али захтијева посебно прилагођавање законских и институционалних оквира држава потписница ради њене успјешне имплементације. БиХ је 7. новембра 2013. године постала 6. земља чланица Савјета Европе која је ратифицирала ову Конвенцију. Овим се БиХ обавезала на предузимање законодавних и других мјера ради обезбјеђења правног, институционалног и организационог оквира за превенцију насиља над женама, заштиту жртава насиља те кажњавање починилаца насиља²⁹.

УН Конвенција о елиминацији свих облика дискриминације жена усвојена је на Генералној скупштини УН-а 18. децембра 1979. године, као први свеобухватни међународно признати документ о правима жена. На снагу је ступила, као међународни уговор, 03. септембра 1981. године, након што ју је ратификовало 20 земаља. Конвенција о елиминацији свих облика дискриминације над женама је саставни дио Устава БиХ, те се примјењује директно и има приоритет над домаћим законима. Конвенција наглашава принципе које држава мора гарантовати у уживању људских права и основних слобода, те у обезбјеђењу једнаких могућности за жене у напредовању на свим пољима. Конвенција представља позив државама потписницама да предузму одговарајуће мјере за елиминацију дискриминације над женама од појединаца, институција или предузећа, како на социјалном, културном, економском, политичком и грађанском тако и на било којем другом пољу живота.³⁰

Закон о равноправности полова у Босни и Херцеговини донесен је још 2003. године и има за циљ да уређује, промовише и штити равноправност полова, гарантирају једнаке могућности и равноправан третман свих лица без обзира на пол, у јавној и у приватној сфери друштва, те уређује заштиту од дискриминације на основу пола.

Gender акциони план Босне и Херцеговине значајан је плански документ дефинисан Законом о равноправности полова као обавеза и представља стратегију којом се дефинишу програмски циљеви за остваривање равноправности полова у свим областима друштвеног живота и рада, у јавној и приватној сфери. Доноси се сваке четири године.

Резолуција 1325 „Жене, мир и безбједност“ Савјет безбједности Уједињених нација, као тијело одговорно за међународни мир и безбједност, усвојио је 2000. године Резолуцију 1325 „Жене, мир и безбједност“. Резолуција 1325 је прва Резолуција Савјета безбједности која се конкретно бави утицајем рата на жене и дјевојчице и женским доприносом рјешавању конфликта и одрживом миру. Нарочит значај Резолуције 1325 је у томе што позива на повећање учешћа жена у процесима

²⁹ <https://arsbih.gov.ba/project/istanbulska-konvencija/>

³⁰ <https://arsbih.gov.ba/project/un-konvencija-o-eliminaciji-svih-oblika-diskriminacije-nad-zenama/>

доношења одлука, спречавању конфликта, пост-конфликтним процесима, мировним преговорима и мировним операцијама.

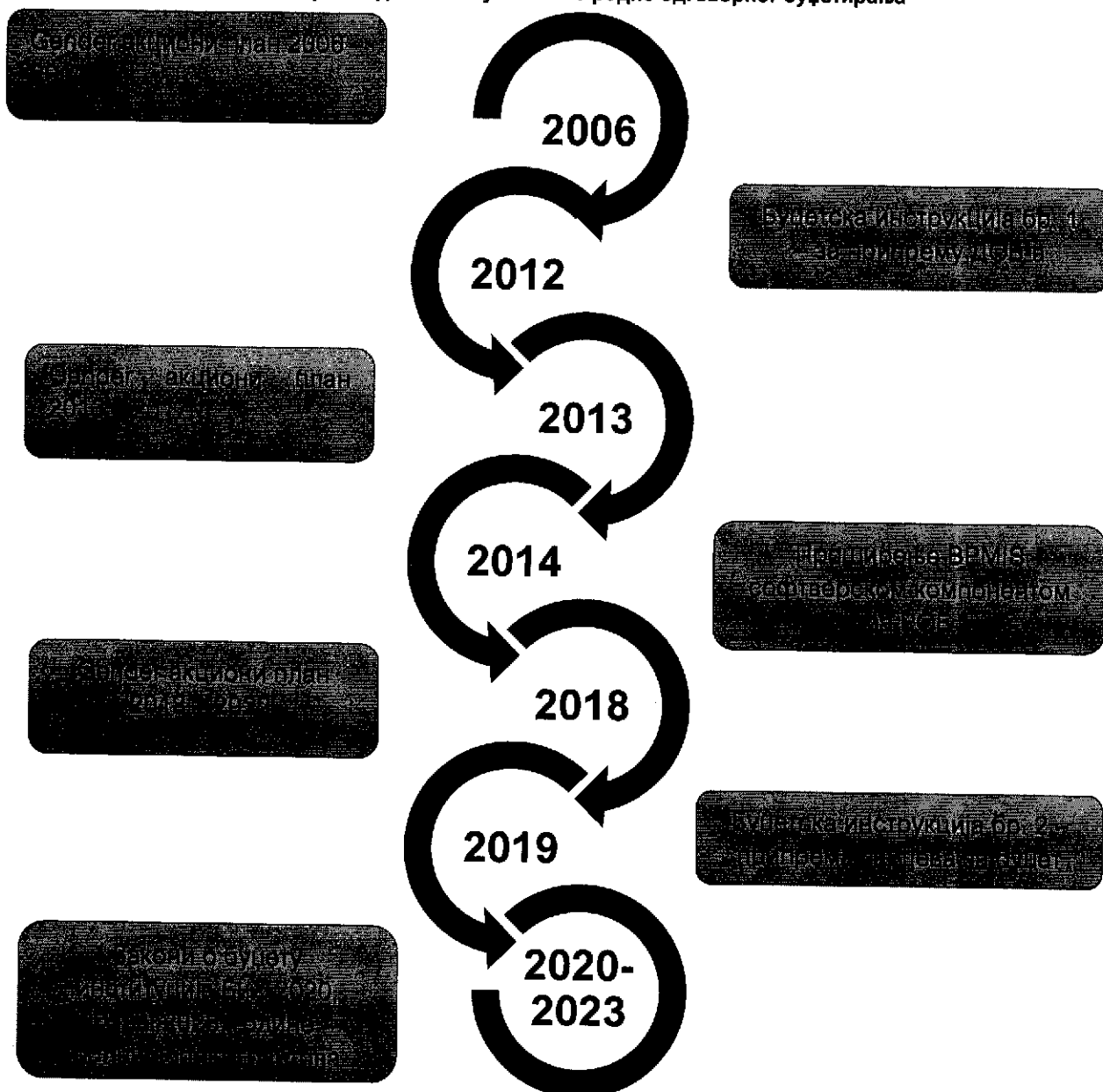
2.2. Родно одговорно буџетирање

2.2.1. Појам и хронологија увођења родно одговорног буџетирања

Родно одговорно буџетирање представља укључивање принципа родне равноправности у буџетске процесе. Подразумијева родно засновану процјену буџета, укључивање родне перспективе на свим нивоима буџетског процеса и реструктурисање прихода и расхода с циљем унапређења родне равноправности.

У наставку је представљен хронолошки слијед дешавања у области успоставе родно одговорног буџетирања на нивоу институција БиХ.

Илустрација 1: Хронолошки приказ динамике успоставе родно одговорног буџетирања

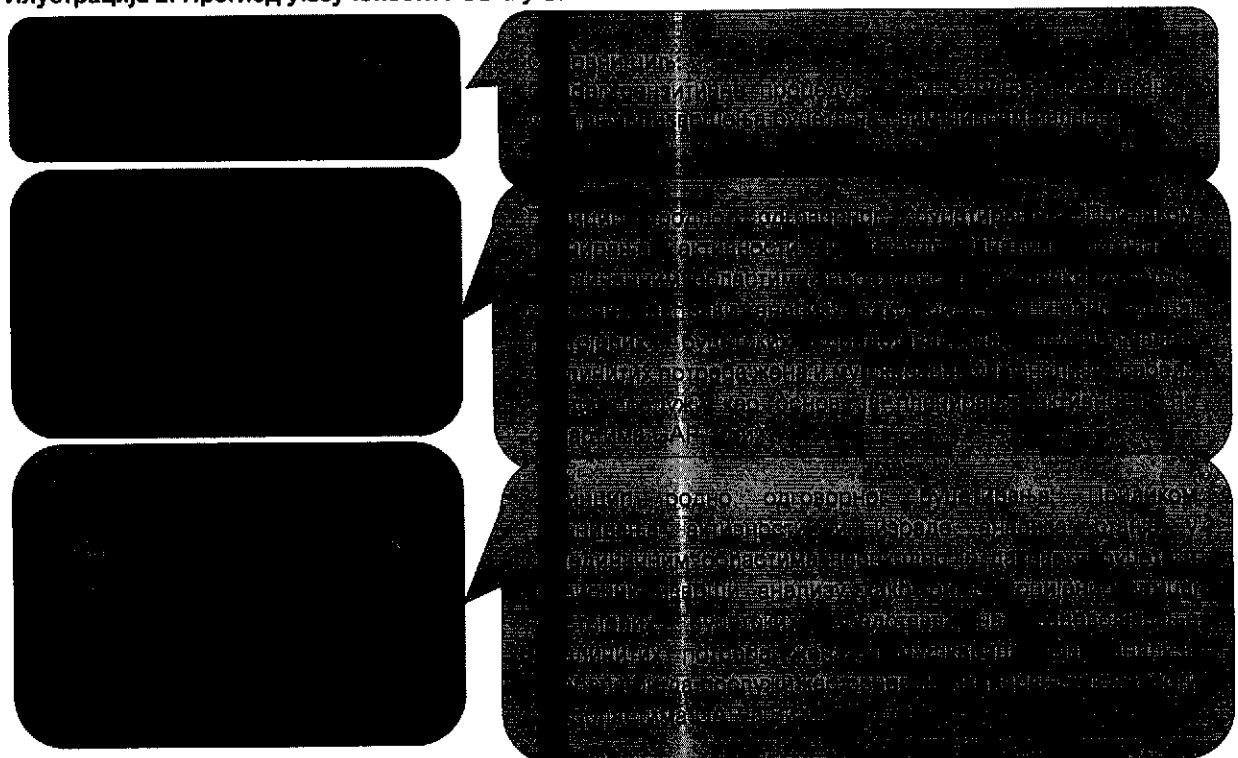

Извор: Канцеларија за ревизију институција БиХ

Родно одговорно буџетирање се спомиње у посебном поглављу у првом Gender акционом плану 2006 – 2011. који је усвојен од стране Савјета министара БиХ. Овим се СМ јасно определијелио за увођење и примјену на свим нивоима власти па тако и на државном нивоу. Први GAP је представљао план за операционализацију Закона о равноправности полова, а главни циљ у оквиру поглавља о родно одговорном буџетирању је био увести и примјенити „Gender сензитивне процедуре припремања, предлагања, усвајања и извршавања буџета на свим нивоима власти“.

Родно одговорно буџетирање је приказано као принцип и у GAP-у 2013-2017. и у GAP-у 2018-2022, а сажетак је приказан на наредној илустрацији.

Илустрација 2: Преглед укључености РОБ-а у GAP-ове

Извор: Канцеларија за ревизију институција БиХ

Осим што се увођење родно одговорног буџетирања промовише кроз буџетске инструкције дужи низ година, исто се дефинише и као принцип у gender акционим плановима. Исти представљају стратешке документе који садрже циљеве, програме и мјере за остваривање равноправности полова у свим областима друштвеног живота и рада, у јавној и приватној сфери. РОБ од 2020. године за 2022. и 2023. годину дио је и закона о буџету.

Постоје примјери добре праксе у увођењу и примјени родно одговорног буџетирања, детаљније у прилогу бр. 4.

2.2.2. Родни аспект код грантова

Текући грантови, трансфери, субвенције и слично представљају сва неповратна давања за текуће сврхе, односно неповратна давања која нису дата у сврху набавке капиталне имовине.³¹

Према мишљењу институција БиХ родна компонента може бити највидљивија код институција које имају одобрена буџетска средства за грантове. Грантови се додјељују за различите сврхе, а крајњи корисници могу бити грађани, невладине организације и удружења.

У задњим усвојеним законима о буџету институција БиХ (од 2020. године) направљен је помак у обухвату приказивања родног аспекта чиме су обавезане институције које имплементирају грантове да обавезу крајње кориснике да воде рачуна о родном аспектима код расподеле средстава и приликом извјештавања.

Члан 10. текући трансфери и грантови, став 8. Закона о буџету институција и међународних обавеза за 2022. годину (Службени гласник БиХ, број 42/22):

„Буџетски корисници код којих су планирани текући грантови и трансфери дужни су обавезати крајње кориснике текућих грантова и трансфера да укључе родни аспект приликом распореда средстава текућих грантова и трансфера, као и приликом извјештавања о намјенском утрошку средстава.“

Према подацима из Закона о буџету за 2022. годину одобрено је укупно 31.498.000 КМ за текуће грантове и трансфере³². Текући грантови имају изражен родни аспект, с обзиром на то да се додјељују појединцима и непрофитним организацијама, а бирају се на основу дефинисаних и усвојених критеријума. Већина крајњих корисника ових грантова нису унапријед познати. За текуће грантове је укупно у 2022. години одобрено 11.626.000 КМ док три институције БиХ које су изабране у узорак учествују с 90% средстава, а што је приказано у наредној табели.

Табела 2: Преглед одобрених средстава за текуће грантове у институцијама БиХ из узорка

Институција БиХ	Укупно одобрено за текуће грантове у 2022. години
МЦП	5.990.000 КМ
МЉПИ	4.296.000 КМ
МБ	140.000 КМ
УКУПНО	10.426.000 КМ

Извор: Закон о буџету 2022. године

Процедура одобравања и расподеле грантова није иста и јединствена за све институције БиХ које додјељују текуће грантове. Постоје грантови који се додјељују

³¹ Правилник о рачуноводству с рачуноводственим политикама и процедурама за кориснике буџета институција БиХ од 04.02.2015. године

³² Поред текућих грантова, значајан износ се односи на трансфере у иностранство (7,6 милиона КМ), друге текуће трансфере (4 милиона) и контрибуције или чланарине (8,2 милиона КМ) који нису у фокусу наше анализе јер текући грантови имају израженију родну компоненту.

унапријед познатим корисницима и грантови који се додјељују корисницима који нису унапријед познати.

За грантове код којих нису унапријед познати корисници, Савјет министара БиХ доноси одлуке о критеријумима за распоред средстава намијењених за грантове, а министарства расписују јавне позиве. У позивима се дефинишу основни захтјеви које подносиоци пројеката који ће бити финансирани из средстава грантова морају испунити те захтјеви по питању потребне документације.

Саставни дио већине јавних позива и одлука о критеријумима чине апликациони обрасци, евалуациони обрасци и обрасци за сачињавање наративног извјештаја који могу да садрже и елементе који се тичу родне равноправности као што су критеријуми који су родно осјетљиви или подаци који су родно разврстани.

3. НАЛАЗИ

У овом поглављу презентовани су главни налази до којих смо дошли проводећи ревизију. Налази ревизије приказују одступања од критеријума које је ревизија користила приликом процјене да ли су институције БиХ ефикасне и ефективне у предузимању активности које су усмјерене ка обезбјеђивању родне равноправности.

Неке од базичних претпоставки које би требале водити ка обезбјеђењу родне равноправности нису до краја успостављене. То се прије свега односи на недоношење или кашњење у доношењу стратешких и оперативних докумената у овој области, неефикасну успоставу механизма за праћење преузетих обавеза као и неефикасност у процесу усвајања извјештаја о провођењу преузетих обавеза.

То се односи на препознатљивост циљева одрживог развоја и конкретно Циља 5 одрживог развоја у планским документима министарстава и извјештајима о раду, на одсуство законом прописаних потребних програма мјера, који у себе укључују и родне анализе стања у области, као и мјере за отклањање уочених недостатака. Прикупљање и разврставање података по полу из домена надлежности институција БиХ такође није у потпуности обезбијеђено.

Резултати проведене ревизије показују да иако настојања у области трају већ десетљеће, родно одговорно буџетирање није заживјело у институцијама БиХ. То је посебно видљиво у области пословања институција БиХ, која се тиче додјеле грантова крајњим корисницима.

3.1. Недоношење и кашњење у доношењу, праћењу и извјештавању о провођењу стратешких и оперативних докумената из области родне равноправности

СМ касни или уопште није доносио значајне стратешке и оперативне документе који се тичу родне равноправности. Такође је био и неефикасан у обезбјеђивању механизма праћења имплементације стратешких и акционих докумената као и усвајању извјештаја о проведеним активностима.

С тим у вези, СМ није усвојио Оквирну стратегију за провођење Конвенције о превенцији и борби против насиља над женама и насиља у породици. Присутна су и кашњења, од око годину дана, у доношењу gender акционих планова БиХ и недоношење оперативног плана за реализацију GAP-а 2018-2022, као и кашњење у доношењу Оквирних циљева одрживог развоја.

СМ је такође био неефикасан у успостави тијела која би била задужена за праћење и извјештавање о имплементацији преузетих обавеза. То се односи на кашњење у успостави и оснивању Одбора за праћење и извјештавање по Истанбулској конвенцији и фемциду у БиХ, успоставу Координационог тијела за праћење имплементације Gender акционог плана за период 2018 – 2022. година, Координационог одбора за надзор над провођењем Акционог плана 2018 – 2022. Резолуције UNSCR 1325, као и формирање интерресорне радне групе која представља механизам задужен за извјештавање о имплементацији Оквирних циљева одрживог развоја.

Ни извјештаји о проведеним активности из преузетих стратешких и акционих докумената, које су усмјерене ка обезбјеђивању родне равноправности, нису усвајани од стране СМ-а или је евидентно кашњење у њиховом усвајању.

У наставку је приказан преглед³³ динамике усвајања и успоставе механизма за обезбјеђивање родне равноправности.

Табела 3: Преглед динамике усвајања и успоставе механизма за обезбјеђивање родне равноправности

ПРЕТПОСТАВКЕ	СТРАТЕШКИ ДОКУМЕНТИ*	ОПЕРАТИВНИ ДОКУМЕНТИ**	МЕХАНИЗМИ ПРАЋЕЊА***	МЕХАНИЗМИ ИЗВЈЕШТАВАЊА****
ИСТАНБУЛСКА КОНВЕНЦИЈА	🕒	🕒	🕒	✗
GAP	✓	✗	🕒	🕒
2018 -2022.				
РЕЗОЛУЦИЈА UNSCR 1325	✓	✓	🕒	✗
SDG ОКВИР	🕒	🕒	🕒	✓

Легенда: ✓ - усвојено без значајног кашњења, 🕒 - усвојено уз значајна кашњења, ✗ - није усвојено

У наставку су презентовани детаљнији налази који говоре о неефикасности СМ-а када је у питању доношење споменутих стратешких и оперативних докумената из области родне равноправности као и успостави механизма праћења и извјештавања.

3.1.1. Оквирна стратегија за провођење Конвенције о превенцији и борби против насиља над женама и насиља у породици у Босни и Херцеговини (Истанбулска конвенција), праћење и извјештавање

Иако се БиХ суочава са случајевима фемицида³⁴ и насиља у породици, СМ по истеку Оквирне стратегије за провођење Конвенције о превенцији и борби против насиља над женама и насиља у породици у Босни и Херцеговини (Истанбулска конвенција) за

³³ *Поједине обавезе и одређења нису подразумијевала доношење стратешких докумената осим доношења планова за провођење истих (нпр. такав случај је евидентиран у испуњењу обавеза које су произашле ратификацијом Резолуције UNSCR 1325 „Жене, мир и безбједност“ при чему је БиХ до данас усвојила и реализовала три акциона плана за провођење Резолуције) **Саставни дио појединих стратешких докумената чине планови за имплементацију истих с дефинисаним роковима, одговорним институцијама, индикаторима успјеха (нпр. Оквирна стратегија за провођење Истанбулске конвенције) ***У појединим случајевима је било предвиђено формирање више механизма за праћење за одређени стратешки документ (нпр. Управни одбор за координацију и праћење провођења GAP-а 2018-2022. је успостављен с кашњењем док Координациони одбор за праћење провођења GAP-а 2018-2022. није успостављен иако је било предвиђено формирање истог). ****У одређеним случајевима су били усвојени завршни извјештаји док сви годишњи извјештаји нису (нпр. Збрини извјештај о провођењу GAP-а 2018-2022 и један годишњи извјештај су усвојени док преостала три годишња извјештаја нису иако је предвиђено усвајање истих трећи мјесец у години за претходну годину.) или примјер SDG оквира гдје је ДЕП институција која је била задужена од стране СМ-а да годишње извјештава о имплементацији SDG оквира у БиХ док је од 2023. године та обавеза припала интерресорној радној групи за праћење имплементације истог.

³⁴ Европски институт за равноправност: Убиства жена као резултат насиља интимних партнера, мучење и мизогино погубљивање жена, убијање жена и дјевојчица у име такозване части и друга убиства везана уз штетне праксе, циљано убијање жена и дјевојчица у контексту оружаног сукоба те случајеве фемицида повезане с криминалним скупинама, организованим криминалом, дилерима дроге и кријумчарењем жена и дјевојчица. <https://eige.europa.eu/hr/taxonomy/term/1128>

период од 2015. до 2018. године, није поново усвајао или разматрао нову. Нацрт оквирне стратегије, након истека раније, није никада ни израђен и упућен на усвајање СМ-у од стране МЛП-ја.³⁵ Завршни³⁶ Извјештај о реализацији донесене стратегије такође није упућен СМ-у, тако да СМ никад није усвојио збирни извјештај о реализацији споменуте оквирне стратегије.

СМ је тек у 2019. години, са шест година закашњења, донио Одлуку³⁷ о оснивању Одбора за праћење и извјештавање о Истанбулској конвенцији и фемициду. БиХ је још 2013. године имала ту обавезу³⁸ ратификујући Конвенцију Савјета Европе о превенцији и борби против насиља над женама и насиља у породици и обавезала се на предузимање законодавних и других мјера ради обезбјеђења правног, институционалног и организационог оквира за превенцију насиља над женама, заштиту жртава насиља те кажњавање починилаца насиља.

Одбор за праћење и извјештавање по Истанбулској конвенцији и фемициду у БиХ је сачинио извјештај за 2020. годину. Иако има обавезу да информише СМ једном годишње, извјештаји за 2021. и 2022. нису сачињавани. СМ није разматрао ни усвојио извјештај за 2020. годину, због, како је наведено, повлачења материјала са сједнице од стране предлагача. До сада није успостављен јединствен систем за прикупљање података о свим облицима родно заснованог насиља у БиХ³⁹.

3.1.2. Доношење Gender акционог плана 2018 – 2022, праћење и извјештавање

Значајан плански документ је и Gender акциони план, чије доношење је обавеза према међународној и домаћој регулативи⁴⁰ из области равноправности полова. За период од 2018. до 2022. године донесен је пред крај 2018. године, али оперативни план за његову реализацију није никада усвојен од стране СМ-а. Институције за наведени период нису доносиле ни појединачне годишње оперативне планове за реализацију мјера из GAP-а 2018 – 2022. година. Такође су присутна и кашњења у усвајању

³⁵ Закључком Владе Републике Српске од марта 2019. године констатује се да Влада даје негативно мишљење на завршни извјештај о имплементацији Оквирне стратегије за провођење Конвенције о превенцији и борби против насиља над женама и насиља у породици у Босни и Херцеговини за период од 2015. до 2018. године јер није дата сагласност за имплементацију ове стратегије на територији овог ентитета.

³⁶ Неколико парцијалних извјештаја о провођењу конвенције јесте размотрено и усвојено од стране СМ-а. Завршни извјештај о реализацији донесене Стратегије је израђен од стране АЗРП МЛП-ја, али није упућен СМ-у због негативног мишљења Владе Републике Српске.

³⁷ Службени гласник БиХ, број 60/19

³⁸ Члан 10. Истанбулске конвенције предвиђа успостављање једног или више званичних тијела надлежних за координацију, провођење, праћење и процјену политика и мјера за спречавање и борбу против свих видова насиља обухваћених овом конвенцијом.

³⁹ Помак је забиљежен за задње двије године гдје су АЗРП и ВСТС БиХ започели с евидентирањем података о односу жртве и починиоца у случајевима убиства жена. Ови подаци су показали да је у периоду 2021. и 2022. године убијено укупно 19 жена.

⁴⁰ Закон о равноправности полова, Препоруци СМ/Рес (2007)17 Комитета министара Савјета Европе „Стандарди и механизми за равноправност полова“, Конвенција УН-а о укидању свих облика дискриминације жена (CEDAW) из 1979. године, Пекиншка декларација и Платформа за акцију из 1995. године.

наредног GAP-а за период 2023 – 2027. година који до октобра⁴¹ 2023. године није био усвојен од стране СМ-а.

СМ је неефикасан и у успостави механизма за праћење реализације обавеза из GAP-а. Координациони одбор⁴² за праћење провођења овог документа за период 2018 - 2022. године, иако је наведен рок од три мјесеца од усвајања GAP-а БиХ, поменути механизам није до истека 2022. године, односно до истека овог документа, ни успостављен.⁴³

Такође, неефикасан је био и процес успоставе Управног одбора⁴⁴ за координацију и праћење провођења GAP-а 2018 - 2022. године који је формиран тек у другој половини 2019. године.

Неефикасност СМ-а је видљива и приликом разматрања и усвајања како годишњих извјештаја о провођењу GAP-а тако и збирних извјештаја на крају планског периода овог документа. Завршни извјештај о провођењу GAP-а за претходни период 2013 - 2017. године СМ никада није усвојио. Тек један годишњи извјештај наредног GAP-а за период од 2018 – 2022. године, први, је усвојен од стране СМ-а док остала три годишња нису⁴⁵. Пракса кашњења у усвајању годишњих извјештаја о провођењу GAP-а од стране СМ-а присутна је и од раније⁴⁶. Збирни извјештај о провођењу GAP-а за период од 2018 – 2022. године у коначници усвојен је од стране СМ-а средином 2023. године.

3.1.3. Резолуција UNSCR 1325 „Жене, мир и безбједност“, праћење и извјештавање

Трећи акциони план за имплементацију Резолуције UNSCR 1325 „Жене, мир и безбједност“⁴⁷ у Босни и Херцеговини за период 2018 – 2022. године, СМ је усвојио у августу 2018. године. Међутим, и поред релативно благовременог усвајања Акционог

⁴¹ GAP за период 2023 – 2027. је усвојен на 26. сједници СМ-а одржаној 18.10.2023. године, а уз GAP 2023 – 2027 је усвојен и Оперативни план који садржи планиране активности које ће провести надлежне институције БиХ у прецизираним роковима до краја 2027. године.

⁴² Чине га представници институција БиХ и Дистрикта Брчко

⁴³ СМ је на 28. сједници од 9.11.2023. године на приједлог МЉПИ донио Одлуку о оснивању Координационог одбора за праћење провођења GAP-а 2023 – 2027 као међуресорног и стручног тијела СМ-а које ће координирати провођење и праћење реализације активности GAP-а 2023 - 2027.

⁴⁴ Надлежан за координацију и праћење провођења Gender акционог плана Босне и Херцеговине за период 2018 - 2022. година на свим нивоима власти у Босни и Херцеговини и чине га представници АЗРП БиХ и институција gender центара ентитета.

⁴⁵ Примјера ради, Извјештај о годишњем провођењу GAP-а БиХ за период од 2018. до 2022. године и то дио који се тиче извјештаја од новембра 2019. до децембра 2020. године разматрао се на сједници тек крајем 2022. године иако је рок за његово усвајање трећи мјесец у години за претходну годину. Међутим, до усвајања ни овог извјештаја није дошло уз аргумент да није био присутан овлашћени предлагач који би образложио суштину материјала. И остали годишњи извјештаји о provedби GAP-а 2018 – 2022 су израђени и достављени СМ-у од стране МЉПИ-ја, али исти нису усвојени.

⁴⁶ СМ БиХ је усвојио два годишња извјештаја о реализацији GAP-а БиХ 2013-2017. које је АЗРП МЉПИ БиХ, у сарадњи с ентитетским gender центрима, израдио на основу информација достављених од институција заступљених у координационим одборима. Извјештај о реализацији GAP-а БиХ за 2014. годину усвојен је на 41. сједници СМ БиХ, одржаној 28.1.2016, а Извјештај о провођењу GAP-а БиХ за 2015. и 2016. годину усвојен је на 98. сједници СМ БиХ, одржаној 12.4.2017. године.

⁴⁷ Резолуције Савјета безбједности која се бави утицајем рата на жене и дјевојчице и женским доприносом рјешавању конфликта и одрживом миру

плана за имплементацију ове Резолуције од стране СМ-а, успостава механизма за надзор над провођењем као и усвајање извјештаја о провођењу овог акционог плана, није текло предвиђеном динамиком.

Координациони одбор (КО) за надзор над провођењем Акционог плана UNSCR 1325 (2018-2022) укључује, поред АРС БиХ, и друге кључне актере у провођењу⁴⁸. Одлуком СМ-а БиХ успостављено је тијело за надзор над провођењем Акционог плана UNSCR 1325 у БиХ у августу 2019. године, годину дана након усвајања овог акционог документа.

Чак и када нису евидентна значајна кашњења у усвајању планских и оперативних докумената, као у случају поменуте Резолуције, неефикасност је присутна приликом усвајања извјештаја о провођењу⁴⁹. Завршни извјештај о провођењу Акционог плана за имплементацију УН Резолуције 1325 "Жене, мир и безбједност" у Босни и Херцеговини за период 2018 - 2022. године није усвојен од стране СМ-а иако је од стране МЛП-ја достављан на усвајање СМ-у.

3.1.4. Оквир циљева одрживог развоја и нови Стратешки оквир институција БиХ до 2030, праћење и извјештавање

Поред наведених стратешких и оперативних докумената институција БиХ који имају за циљ обезбјеђивање родне равноправности, неефикасност је евидентна и приликом усвајања Оквира циљева одрживог развоја чији Циљ 5 се односи на родну равноправност.

Иако се БиХ у септембру 2015. године, скупа са 192 државе чланице Уједињених нација, обавезала да ће провести Агенду 2030 за одрживи развој која се састоји од 17 циљева одрживог развоја, Оквир циљева одрживог развоја СМ је усвојио тек у априлу 2021. године, с преко три године кашњења у односу на планове који су постојали приликом његове израде.⁵⁰ Кад говоримо конкретно о Циљу 5 одрживог развоја који се веже за родну равноправност, од постојећих девет потциљева Циља 5 у документу

⁴⁸ Министарство безбједности Босне и Херцеговине, замјеница председавајуће Координационог одбора, Министарство одбране Босне и Херцеговине, Gender Центар Федерације Босне и Херцеговине, Државна агенција за истраге и заштиту Босне и Херцеговине, Гранична полиција Босне и Херцеговине, Министарство иностраних послова Босне и Херцеговине, Центар за уклањање мина Босне и Херцеговине, Федерална управа полиције, Федерално министарство унутрашњих послова, Министарство безбједности Босне и Херцеговине, Канцеларија парламентарног војног повјереника Босне и Херцеговине, Агенција за полицијску подршку, Оружане снаге Босне и Херцеговине, Министарство за људска права и избјеглице БиХ, Уред за законодавство Савјета министара БиХ, Министарство правде БиХ, Дирекција за координацију полицијских тијела БиХ, Министарство финансија и трезора БиХ, НВО "Лара" Бијељина, НВО "Жене са Уне" Бихаћ.

⁴⁹ Тако је АРС БиХ координирао израдом годишњег извјештаја о провођењу АП UNSCR 1325 у БиХ за период од 1. 8. 2018. до 1. 8. 2019. године. Извјештај је достављен на разматрање Савјету министара БиХ, али није био уврштен на сједницу Савјета министара до јуна 2020. године. Будући да се приближио рок за израду наредног годишњег извјештаја, одлучено је да се изради и достави СМ БиХ на разматрање као двогодишњи извјештај, на начин да се постојећи извјештај за период од 1. 8. 2018. до 1. 8. 2019. године допуни информацијама за период од 1. 8. 2019. до 1. 8. 2020. године. У складу с тим, израђен је Извјештај о провођењу за двогодишњи период. Поменути извјештај није прихваћен на сједници СМ-а у марту 2021. године.

⁵⁰ „Спремност институција БиХ да одговоре на преузете обавезе из Програма одрживог развоја до 2030. године“ Канцеларија за ревизију институција БиХ, 2019. године

Оквир циљева одрживог развоја одабрана су тек три потциља⁵¹. АЗРП БиХ није био укључен у процес израде Оквира циљева одрживог развоја⁵². Примјера ради, потциљ 5ц системи праћења и издвајања за родну равноправност (родно одговорно буџетирање) није се нашао у документу Оквир циљева одрживог развоја као ни потциљ 5.2. који је везан за превенцију насиља над женама и дјевојчицама. Није планирано евентуално ревидирање овог документа.

Имплементациони документ Оквира циљева одрживог развоја је нови Стратешки оквир институција БиХ до 2030. године⁵³. Радна група за израду Стратешког оквира институција БиХ до 2030, формирана је у октобру⁵⁴ 2020. године и имала је рок од шест мјесеци за израду Стратешког оквира институција БиХ до 2030. и упућивање ка СМ-у. Ни тај процес није био ефикасан те је и овај документ усвојен крајем 2022. године са око годину и пол кашњења. На усвајање СМ-у упућен је крајем марта 2022. године. Међутим, нови Стратешки оквир институција БиХ до 2030, између осталог, подразумијеваће и измјене нижих аката који су у вези са стратешким планирањем у институцијама БиХ. Током провођења ревизије измјене аката који регулишу питање средњорочног планирања на нивоу институција БиХ још нису биле окончане. Помак је направљен доношењем Одлуке о годишњем планирању рада и начину праћења и извјештавања о раду у институцијама Босне и Херцеговине⁵⁵ и доношењем Упутства о начину припремања годишњег програма рада и извјештаја о раду у институцијама БиХ⁵⁶.

⁵¹ Потциљеви 5.1., Свуда елиминисати све облике дискриминације против свих жена и дјевојчица 5.4. Препознати и цијенити неплаћену његу и послове у домаћинству кроз пружање јавних услуга, инфраструктуру и политике социјалне заштите и промовисање заједничке одговорности у домаћинству и породици, у складу с потребама на националном нивоу, 5.5. Обезбиједити пуно и дјелотворно учешће жена и једнаке могућности за вођство на свим нивоима одлучивања у политичком, привредном и јавном животу

⁵² Одлуком Савјета министара Босне и Херцеговине из марта 2017. године, Дирекција за економско планирање Босне и Херцеговине је именована као технички координатор процеса, док је у име Владе Федерације Босне и Херцеговине именован Федерални завод за програмирање развоја, у име Владе Републике Српске Министарство за европске интеграције и међународну сарадњу те су именовани и представници Владе Брчко дистрикта Босне и Херцеговине. Потом је формирана међувладина Радна група за подршку припреми имплементације Циљева одрживог развоја и израђена Мапа пута за Циљеве одрживог развоја у Босни и Херцеговини. Свеобухватну подршку процесу иницирања реализације Агенде 2030 у Босни и Херцеговини пружају Уједињене нације (УН) и Развојни програм Уједињених нација (UNDP), у сарадњи с Владом Шведске и уз њену финансијску помоћ.

⁵³ Смисао новог Стратешког оквира институција БиХ до 2030. године је да сва стратешка документа на нивоу институција БиХ у будућности садрже релевантне циљеве, приоритете, мјере и активности те алокацију ресурса (као и везу с буџетским програмом) који ће бити повезани с Циљевима одрживог развоја па и Циљем 5 који се тиче родне равноправности.

⁵⁴ Службени гласник БиХ, број 1/21

⁵⁵ Службени гласник БиХ, број 80/22, Носиоцима активности се прописује да у изради годишњег програма рада Савјета министара и других институција БиХ, праћењу и извјештавању о раду Савјета министара и других институција, основним носиоцима помаже и Агенција за равноправност полова БиХ. АЗРП би требао пружати стручну помоћ и координирати усаглашавање годишњих програма рада Савјета министара и других институција с обавезама из Закона о равноправности полова у БиХ, Родног акционог плана и међународних стандарда. Упутство о начину припреме годишњег програма рада и извјештаја о раду по први пут у себе укључује и обавезу укључивања родне компоненте, али исто током провођења ревизије није било донесено.

⁵⁶ Службени гласник БиХ, број 48/23

Механизам извјештавања и праћења имплементације Циљева одрживог развоја и само годишње извјештавање о имплементацији појединачних Циљева одрживог развоја тек је у зачетку. Наиме, након усвајања Оквира циљева одрживог развоја, СМ је задужио Дирекцију за економско планирање да годишње доставља извјештај о имплементацији Оквира циљева одрживог развоја у Босни и Херцеговини. Први годишњи извјештај о провођењу Оквира циљева одрживог развоја за период 2021. до 2022. је израђен у децембру 2022. године и усвојен у марту 2023. године. У извјештају се наглашава потреба формирања интерресорне радне групе која би била задужена за редовно, годишње извјештавање и праћење имплементације Циљева одрживог развоја. Током провођења ревизије предузимале су се активности на формирању интерресорне радне групе која би представљала механизам задужен за извјештавање и праћење о имплементацији Оквира циљева одрживог развоја. Одлука ⁵⁷ о формирању Интерресорне радне групе за праћење имплементације циљева одрживог развоја донесена је средином јуна 2023. године, осам година од преузимања обавеза из Агенде 2030.

3.2. Интеграција родних питања у планске документе, израда родних анализа и вођење статистике

Препознатљивост Циљева одрживог развоја и конкретно Циља 5 одрживог развоја у планским документима министарстава и извјештајима о раду и даље није присутна иако осам година трају обавезе настале преузимањем Агенде 2030. Све институције БиХ не проводе законски прописану обавезу доношења потребних програма мјера, који у себе укључују и родне анализе стања у области, као и мјере за отклањање уочених недостатака. Прикупљање и разврставање података по полу из домена надлежности институција БиХ такође није у потпуности обезбијеђено.

3.2.1. Интеграција активности које су усмјерене ка обезбјеђивању родне равноправности у планске документе министарстава у СМ-у

Сва министарства у Савјету министара у своје стратешке и планске документе нису навела активности које су везане за обезбјеђивање родне равноправности, односно Циљ 5 одрживог развоја и циљева одрживог развоја уопштено. Анализа доступне документације⁵⁸ свих министарстава СМ-а БиХ (укупно девет) показује да су само два министарства (Министарство за људска права и избјеглице и Министарство одбране) у барем једном⁵⁹ планском документу формулисала циљ или индикатор који је родно осјетљив.

⁵⁷ Према Одлуци, у SDG савјет су именовани представници Министарства иностраних послова БиХ, Дирекције за економско планирање, Министарства за европске интеграције и међународну сарадњу Владе Републике Српске, Федералног завода за програмирање развоја, Канцеларије координатора Брчко дистрикта БиХ при Савјету министара БиХ и Одјељења за привредни развој, спорт и културу Владе Брчко дистрикта БиХ. За предсједавајућег и копредсједавајућег SDG савјета именовани су Зоран Зељко из Дирекције за економско планирање и Милош Прица из Министарства иностраних послова БиХ.

⁵⁸ Анализа је обухватила око 70 доступних докумената министарстава: Средњорочне програме рада 2020-2022, Програме рада за 2020, 2021. и 2022. годину, извјештаје о раду за 2020, 2021. и 2022. годину, Документе оквирног буџета 2020-2022. или 2022-2024.

⁵⁹ Годишњи програм рада Министарство за људска права и избјеглице, у чијем саставу је Агенција за равноправност полова, има формулисан један цијели програм који је родно одговоран и тиче се директно

Нити у једном анализираном документу израда родне анализе није наведена као посебна пројектна активност, мјера или индикатор иако је ова активност дугогодишња обавеза према закону о равноправности полова.⁶⁰ Осим МЉПИ и МО, програми рада и извјештаји о раду свих осталих министарстава не пружају ни најосновније информације о аспектима родне равноправности у оквиру надлежности сваког од анализираних министарстава. Већина министарстава су у својим документима наводили тек полну структуру запослених што не подразумева стварно стање родне равноправности у области за коју је надлежно свако од министарстава.

У наставку је преглед министарстава у СМ БиХ који се у својим планским документима и извјештајима о раду реферирају, позивају конкретно на Циљеве одрживог развоја, као и на конкретно Циљ 5 одрживог развоја – Родна равноправност.

Табела 4: Анализа документације министарстава БиХ са освртом на Циљеве одрживог развоја уопштено и са освртом конкретно на Циљ 5 - Родна равноправност

Бр.	Министарство	Одрживи развој	Циљ 5
1.	МБ	НЕ	НЕ
2.	МП	НЕ	НЕ
3.	МЦП	НЕ	НЕ
4.	МКТ	НЕ	НЕ
5.	МСТЕО	НЕ	НЕ
6.	МФТ	НЕ	НЕ
7.	МИП	НЕ	НЕ
8.	МЉПИ	ДА	ДА
9.	МО	НЕ	ДА ⁶¹

Извор: Канцеларија за ревизију институција БиХ на основу планске документације и извјештаја министарстава у СМ БиХ

3.2.2. Све институције БиХ не проводе законску обавезу израде родних анализа у области за коју су надлежне

Поред тога што је СМ неефикасан у процесима доношења стратешких и акционих докумената као и изградње механизма за праћење и извјештавање о преузетим обавезама, као и интеграцију родних питања у планске документе, ни институције БиХ не проводе потребне анализе стања у области као предуслов за планирање активности које су усмјерене ка обезбјеђивању родне равноправности. Иако је доношење Програма мјера⁶² обавеза према члану 24. Закона о равноправности

области Родне равноправности „Програм: Заштита људских права и равноправност полова“. Министарство одбране је у програмима рада за 2020, 2021. и 2022. годину, а у оквиру програма Војна одбрана дефинисало пројектну активност „Праћење, анализа стања и провођење активности из области родне равноправности“ што карактерише програм Војна одбрана као родно одговоран.

⁶⁰ МО има израђену родну анализу која је резултат обавеза преузетих приступањем ОС БиХ Мрежи начелника штабова „Жене, мир и безбједност“ и Динамичким планом имплементације. Више о родној анализи у прилогу бр. 7.

⁶¹ МО БиХ се у планским документима и извјештајима о раду реферира и посвећује значајну пажњу родној равноправности, али није уочено да се реферирају конкретно на Циљеве одрживог развоја.

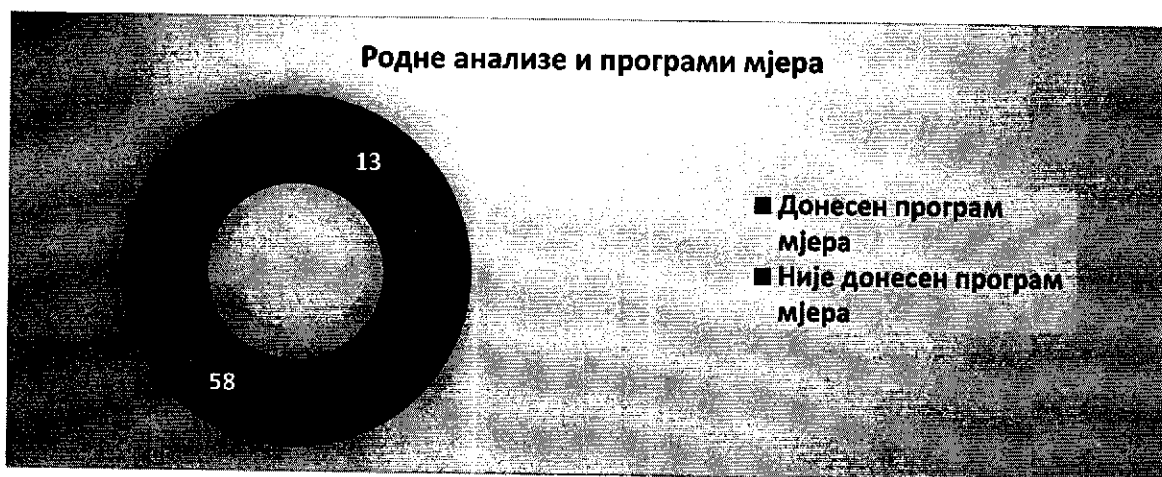
⁶² Саставни дио Програма мјера ради постизања равноправности полова у свим областима укључује, али се не ограничава на анализу стања полова у одређеној области, имплементацију донесених државних политика кроз акционе планове за равноправност полова и мјере за отклањање уочене неравноправности полова у одређеној области

полова БиХ, који има за циљ постизање родне равноправности полова у области надлежности институција, велики дио институција БиХ није проводио ову обавезу.

На цјелокупном узорку институција БиХ, ревизорски тим је испитивао да ли су у институцијама БиХ донесени програми мјера чији циљ је постизање родне равноправности полова који укључује, али не ограничава се на анализу стања у области за коју је институција надлежна и мјере за отклањање неравноправности.

Након анализе пристиглих одговора на упитник, од стране 71 институције БиХ, резултати су сљедећи:

График 1: Постојање родних анализа и програма мјера у институцијама

Извор: Канцеларија за ревизију институција БиХ на основу одговора институција и достављене пратеће документације

Резултати обраде података показују да 82% институција БиХ нема донесен законски обавезан програм мјера. У већини случајева су институције именовале савјетнике за превенцију сексуалног узнемиравања и узнемиравања на основу пола. Активности о питању анализе стања у циљу постизања родне равноправности које подразумева израду родних анализа, идентификацију области у којој је уочена неравноправности као и доношење мјера за отклањање уочене неравноправности су изостале у већем броју институција БиХ. Примјери добре праксе и настојања појединачних институција у сегменту анализе стања дати су у прилогу бр. 5⁶³.

⁶³ Примјери родних анализа у институцијама БиХ су дати у прилогу бр. 6 док су одређени примјери идентификованих родних јазова у институцијама БиХ дати у прилогу бр. 7.

3.2.3. Институције БиХ не воде у потпуности статистике података разврстаних према полу

Обавеза⁶⁴ свих институција, која произилази из Закона о равноправности полова, је да прикупљају и разврставају податке, из своје надлежности, по полу и учине их доступним јавности, али то и даље није случај. Предвиђена је казна⁶⁵ за прекршај за правна лица уколико не разврставају по полу статистичке податке и информације који се прикупљају, евидентирају и обрађују, међутим, казне у овој области до сада нису изрицане. Ревизорски тим је као дио истраживања у предстудији, и истраживања у главној студији, на адресе свих 73 институције БиХ послао упитник који у себи садржи и питања везана за вођење статистика разврстаних према полу, из домена надлежности институција, а које се не односе само на евиденције запослених по полу. Од анализираног броја пристиглих одговора, само једна трећина је навела да прикупља, анализира и приказује податке разврстане по полу иако су све институције дужне испунити наведену обавезу.

Табела 5: Преглед броја институција и вођење статистичких података разврстаних према полу

Број институција БиХ		23	48

Извор: Канцеларија за ревизију институција БиХ на основу резултата упитника

Као разлоге за непостојање статистичких података разврстаних по полу наводе недовољно људских ресурса и повећање обима посла, неинформисаност⁶⁶. Одређене институције чак наводе да нису имале захтјева за прикупљањем ове врсте података.

Примјери институција које из домена своје надлежности воде статистике разврстане према полу наведени су у прилогу бр. 8.

3.3. Родно одговорно буџетирање у институцијама БиХ

Већ 12 година је протекло од када је било у плану да институције БиХ успоставе и примјењују родно одговорно буџетирање, али оно је и данас на самом зачетку. То се

⁶⁴ Подаци који су разврстани по полу су основ за израду анализа стања у области равноправности полова и предуслов за провођење обавеза власти у погледу израде програма мјера за постизање равноправности полова.

⁶⁵ Члан 40. став д, Закона о равноправности полова у БиХ

⁶⁶ АЗРП је у 2018. години провео анализу стања у области вођења статистичких података у институцијама и потреба унапређења разврставања података по полу. Наведена анализа указује на то да и даље постоје поља побољшања у овој области, да је потребно унапређивати методологију прикупљања података, проширивати групе података који се прикупљају према полу те стварање базе података која би представљала основ за извјештавање и доношење нових политика у области. АЗРП је дао појединачне препоруке институцијама као и опште. Извјештај који би сублимирао резултате процента реализације датих препорука из анализе АЗРП као и тренутно стање у институцијама БиХ није израђен.

прије свега односи на одсуство родно осјетљивих програма у документима оквирног буџета, родно осјетљивих индикатора провођења, недовољно јасним инструкцијама за његову примјену, одсуству планског приступа у области као и недовољном похађању обука из ове области. Поред потребе за благовременим усвајањем стратешких и оперативних докумената, успостављањем механизма за њихово праћење и извјештавање, провођење родних анализа, вођење потребних статистика и родно одговорно буџетирање представља значајан процес који је усмјерен ка обезбјеђивању родне равноправности.

Још од 2006. године је у првом Gender акционом плану⁶⁷ било предвиђено да се до краја 2011. године реализују активности и препоруке⁶⁸ у циљу увођења и успоставе родно одговорног буџетирања, али ни у 2023. години родно одговорно буџетирање се не примјењује. Закон о финансирању институција БиХ, нормативно не регулише обавезу буџетских корисника да у захтјеву за ДОБ и буџет образложе аспект родне равноправности за разлику од неких од земаља у региону⁶⁹, али је родно одговорно буџетирање саставни дио буџетских инструкција већ десетљеће. Буџетске инструкције нису довољно јасне свим институцијама. У МФТ су става да није било озбиљније анализе буџета с аспекта различитих потреба жена и мушкараца, да је присутан формални приступ без стварног разумијевања и примјене родно одговорног буџетирања. Иако грантови које додјељују институције БиХ појединцима и организацијама представљају дио буџета институција БиХ који има потенцијал за родну осјетљивост, родна питања нису у потпуности интегрисана у процесе управљања грантовима.

3.3.1. Успостава родно одговорног буџетирања у институцијама БиХ

Још од 2012. године Министарство финансија и трезора БиХ путем буџетске инструкције за припрему ДОБ-а⁷⁰ је настојало инкорпорирати родно одговорно буџетирање у редовне буџетске процесе на начин да се од корисника тражило да у оквиру образложења, у документу оквирног буџета, програма наведу родни аспект за програме у којима је то примјењиво.

Анализом буџетских инструкција за припрему ДОБ-ова од 2012. до 2023. године није утврђено да постоје јасна појашњења шта подразумева родно осјетљив програм⁷¹ нити упутство на основу којих елементи се врши категоризација родно осјетљивог

⁶⁷ Савјет министара БиХ је, на сједници одржаној 14.09.2006. године, усвојио Gender акциони план Босне и Херцеговине (Службени гласник БиХ, број 41/09) који операционализује провођење Закона о равноправности полова, а као посебно поглавље се наводи родно одговорно буџетирање.

⁶⁸ Неке од препорука из првог GAP-а (2006-2011): Интегрисати принцип равноправности полова у све развојне, економске и социјалне стратегије, програме и политике, Обезбједити посебне буџетске линије буџетским корисницима за реализацију gender сензитивних програма, Успоставити евиденцију крајњих корисника/ца буџета, по потпуној структури, средстава додијељених министарствима и службама на свим нивоима организације државне власти, Јачати, путем едукације, капацитете органа управе на свим нивоима, како би вршили gender анализу буџета приликом планирања и процјене прихода и трошкова, Основати радну групу за израду gender сензитивног буџета у пилот-областима, Израдити индикаторе за праћење успјеха провођења активности у области gender сензитивних буџета.

⁶⁹ Република Србија, Република Црна Гора

⁷⁰ Инструкција за буџетске кориснике број 1 за 2012-2014. (припрема Документа оквирног буџета за период од 2012. до 2014. године)

⁷¹ Родно одговорни/осјетљиви програми су програми код којих је извршена процјена могућег различитог утицаја који могу имати на жене и мушкарце

програма. Тек од Инструкције за припрему ДОБ-а за период 2024 – 2026. је унапријеђено образложење на начин да се тражи од институција БиХ да се посебно осврну на програме који су дјелимично или у цијелости родно осјетљиви, али и даље недостају јасна појашњења шта значи родно осјетљив програм. Такође, у истој инструкцији се захтијева да институције БиХ које у својим буџетима планирају текуће грантове и трансфере требају укључити родну осјетљивост као и да дефинишу показатеље исхода.

Према анализи одговора на упитник и након разговора с релевантним саговорницима из институција БиХ из узорка, преовладава став да евидентирање родног аспекта за све програме приликом планирања буџета подразумијева навођење података о броју запослених разврстаних по полу и радним мјестима, као и унос родног аспекта по економским категоријама расхода кроз BPMIS систем⁷². Услијед непостојања јаснијих упутстава о родно осјетљивим програмима, примјена и разумијевање РОБ-а је остала само на нивоу евидентирања родне структуре запослених.

Иако је 2014. године обезбијеђено интегрисање родног аспекта у процес буџетског планирања кроз BPMIS систем с циљем увођења и примјене РОБ-а⁷³, ипак се евидентирање родног аспекта кроз информациони систем задржало на истом нивоу сада као и 2014. године. У разговорима с релевантним саговорницима у институцијама БиХ из узорка утврдили смо да се за већину програма приликом планирања буџета ставља опција: *родно одговоран М/Ж*. Међутим, томе се приступа само да би се могао наставити даљи унос података у систем и на томе се углавном, према изјавама саговорника, завршава промишљање о родној осјетљивости појединих ставки у буџету.

Ни законска обавеза која произилази из закона о буџету институција БиХ и међународних обавеза из 2020, 2022, и 2023. године, а тиче се инкорпорирања родних аспеката у грантове које додјељују институције БиХ, није резултовала значајнијим помацима⁷⁴.

С обзиром на то да израда родно одговорних програма⁷⁵ представља један од основних корака за увођење и примјену РОБ-а, тим је на узорку свих министарстава у СМ-у БиХ анализирао и програме које креирају министарства приликом планирања својих буџета, као и ставове осталих институција БиХ који програми, иако нису тако дефинисани, према њиховом мишљењу ипак могу имати свој родни потенцијал.

Ревизорски тим је детаљније анализирао програме у ДОБ-овима свих министарстава у Савјету министара БиХ те уочио да нису утврђени ни родно дефинисани

⁷² Информациони систем управљања буџетом

⁷³ Овај систем је 2014. године надограђен у МФТ БиХ тако да се у процесу планирања буџета не може унијети нити једна расходовна ставка, а да се не означи да ли је иста родно одговорна. Типови родне одговорности које институције БиХ могу ставити су: није родно одговоран, родно одговоран М, родно одговоран Ж, родно одговоран М/Ж. Средства за расходовну ставку не могу се тражити ако није унесен тип родне одговорности.

⁷⁴ Више о томе у поглављу налаза који се тичу родног аспекта у додјели грантова институција БиХ

⁷⁵ Родно одговорни/осјетљиви програми су програми код којих је извршена процјена могућег различитог утицаја који могу имати на жене и мушкарце. Програм у оквиру планирања буџета представља груписање сличних активности или услуга које пружа буџетски корисник, а у сврху остварења стратешких и оперативних циљева.

индикатори⁷⁶ који ће омогућити праћење постизања циљева у области родне равноправности. Чак ни у оквиру програма МЉПИ-ја, а који се односи на заштиту људских права, није прецизно дефинисан индикатор који је родно осјетљив иако постоји дефинисан програм који има родну компоненту. Као примјер постојеће праксе у дефинисању родно осјетљивих индикатора истиче се Агенција за државну службу БиХ, нпр. проценат обучених државних службеника/ца који су похађали обуке у односу на планирани број. Више детаља наведено је у прилогу бр. 9 извјештаја, гдје се у ДОБ-у ове институције констатује да је број полазница обука знатно већи него број њихових мушких колега.

3.3.2. Анализа буџетских програма у министарствима СМ БиХ и стање у осталим институцијама БиХ

Анализирајући документе оквирног буџета свих девет министарстава у Савјету министара БиХ утврђено је да постоји само један програм с дефинисаном родном компонентом што чини тек 3% од укупно свих анализираних програма. Један програм с родном компонентом се налази у оквиру МЉПИ-ја у којем је смјештена и Агенција за равноправност полова, што је и главни разлог родне осјетљивости програма. У наредној табели је представљен преглед програма у ДОБ-овима у министарствима у СМ-у БиХ као и присуство родне компоненте⁷⁷ у програмима:

Табела 6: Преглед родне компоненте у програмима ДОБ-ова министарстава БиХ:

Родно осјетљивост	Институција	Укупно програма	Укупно родно осјетљивих програма	Одобрани буџет за 2022. годину	Износ буџетских родно осјетљивих програма
1.	МЉПИ	4	1	10.160.000	3.942.000
2.	МЦП	8	0	12.391.000	0
3.	МП	5	0	10.157.000	0
4.	МКТ	3	0	15.920.000	0
5.	МСТЕО	5	0	9.408.000	0
6.	МФТ	4	0	11.737.000	0
7.	МИП	3	0	58.098.000	0
8.	МБ	2	0	8.621.000	0
9.	МО	4	0	306.675.000	0
УКУПНО		38	1	443.167.000	3.942.000

Извор: Канцеларија за ревизију институција БиХ на основу документације министарстава БиХ

⁷⁶ С обзиром на то да је дефинисање аспекта родне равноправности кроз мјере учинка један од услова за примјену РОБ-а, али и услов за праћење постигнутих циљева, испитивали смо и анализирали колико је институција БиХ дефинисало мјере учинка у оквиру образложења програма. Резултати анализе показују да више од 70% институција БиХ које су одговориле на упитник није дефинисало родно осјетљиве мјере учинка у оквиру образложења програма иако МФТ већ више од седам година захтијева кроз буџетске инструкције од институција БиХ да у оквиру образложења програма укључе димензију родне равноправности кроз мјере учинка, што додатно потврђује да родно одговорно буџетирање у институцијама БиХ још увијек није заживјело. Примјер дефинисаних родно осјетљивих индикатора код АДС БиХ је дат у прилогу бр. 9.

⁷⁷ Родна компонента програма подразумијева да је код програма извршена процјена могућег различитог утицаја који исти може имати на жене и мушкарце или да исти садржи дефинисане родно осјетљиве мјере учинка.

Као што се може видјети из табеле, удио буџетских средстава програма који имају дефинисану родно осјетљиву компоненту⁷⁸ у ДОБ-овима у односу на укупан буџет министарстава у СМ-у износи само 1%⁷⁹.

Поред детаљне анализе стања у министарствима у СМ-у тим је путем упитника, у циљу стицања свеукупне слике о разумијевању и изради родно осјетљивих програма у остатку институција БиХ, пропитивао ставове свих 73⁸⁰ институција о постојању родно осјетљивих програма унутар њихових надлежности као и потенцијала за постојање родно осјетљивих програма. Анализа одговора на упитник је дала следеће резултате:

Табела 7: Постојање родно осјетљивих програма у институцијама БиХ

Број институција БиХ	12	59 ⁸¹
----------------------	----	------------------

Извор: Канцеларија за ревизију институција БиХ на основу одговора на упитник

Само 17% институција је одговорило да има креиране родно осјетљиве програме у ДОБ-у. Од 12 институција које су потврдиле да имају креиране родно осјетљиве програме укупан износ наведених програма је 19.874.998 КМ, што износи око 2% укупног буџета институција БиХ.

Преко 83% институција БиХ тврди да нема креиране родно осјетљиве програме.

Међу институцијама БиХ које сматрају да могу имати родно осјетљиве програме спада и Министарство одбране БиХ које је мишљења да сви програми могу бити родно осјетљиви, али је потребно извршити анализу истих. Такође, већина институција које у својим буџетима располажу средствима за грантове су мишљења да програми у чијој структури се налазе грантови могу бити родно осјетљиви (МЉПИ, МЦП, МБ).

У наставку је графички приказ учешћа програма који су родно осјетљиви и који могу бити родно осјетљиви, према процјени самих институција БиХ, и новчани износи истих у односу на укупан буџет институција БиХ.

⁷⁸ Родно осјетљива политика и програми или дио програма (компонента) је она која узимају у обзир посебности жена и мушкараца с циљем укидања неједнакости и промовисања родне једнакости, укључујући једнаку расподелу ресурса, при чему се узима у обзир и проводи родна димензија.

Родна димензија подразумева начине на које се ситуација и потребе те изазови с којима су суочене жене и мушкарци (и дјевојчице и дјечаци) разликују, с циљем уклањања неједнакости и избјегавања њиховог понављања, као и промицања родне једнакости унутар одређене политике, програма или процедуре.

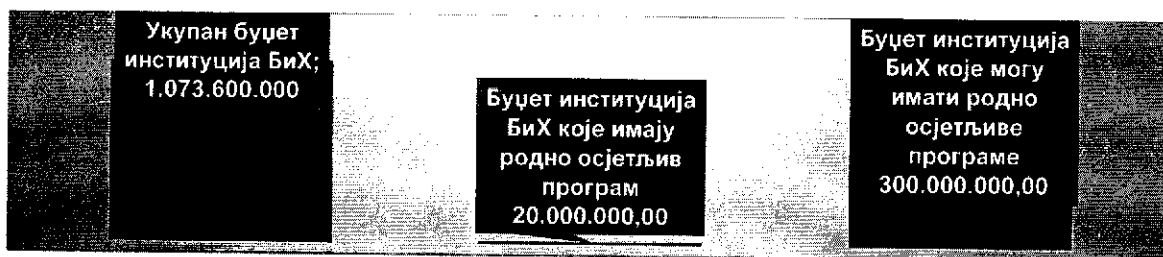
⁷⁹ Европски ревизорски суд је израдио тематски извјештај о укључивању родно освијештене политике у буџет ЕУ. Удио програма који су саставни дио буџета који у себи садрже родно осјетљиву компоненту износи преко 50%.

https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_10/SR_Gender_mainstreaming_HR.pdf

⁸⁰ Двије институције нису доставиле одговор на упитник: МКТ и Институција омбудсмена за људска права БиХ

⁸¹ Од овог броја пет институција је доставило одговоре дјелимично без доставе доказа или су навели да се цијели буџет односи и на мушкарце и на жене

Графикон 2: Самопроцјена институција о родном потенцијалу програма

Извор: Канцеларија за ревизију на основу анализе одговора на упитник

Као што се може видјети на претходном графикону, чак и саме институције сматрају да око 30% буџета (програма) или једна трећина буџета може бити родно осјетљиво.

3.3.3. Грантови институција БиХ као посебно родно осјетљив сегмент пословања

Већина саговорника с којим је ревизорски тим обавио разговоре током провођења студије је става да процес додјеле грантова као један од сегмената пословања институција БиХ има значајан потенцијал да буде родно осјетљив. Ипак институције БиХ нису на свеобухватан начин укључиле родни аспект кроз све фазе процеса управљања грантовима иако постоје одређена побољшања. Унапређења родне осјетљивости код грантова тичу се уврштавања законске обавезе кроз законе о буџету институција БиХ за 2020, 2022. те 2023. годину. Обавеза се тиче тога да су буџетски корисници код којих су планирани текући грантови и трансфери дужни обавезати крајње кориснике текућих грантова и трансфера да укључе родни аспект приликом распореда средстава текућих грантова и трансфера, као и приликом извјештавања о намјенском утрошку средстава.

Ревизорски тим је у три министарства СМ-а, који додјељују већину грантова, анализирао у којој мјери се тренутно води рачуна о родној компоненти приликом управљања грантовима који подразумијева фазе планирања, додјеле, извјештавања и анализе. У наставку је презентована табела у којој је евидентирано тренутно стање у три министарства у СМ-у.

Табела 8: Родна компонента у грантовима које додјељују министарства БиХ из узорка⁸²

Министарство	Присуство родне компоненте у процесу планирања грантова	Присуство родне компоненте у процесу додјеле грантова	Присуство родне компоненте у процесу извјештавања	Присуство родне компоненте у процесу анализе
МЦП	НЕ	Дјелимично	ДА	НЕ
МЉПИ	НЕ	Дјелимично	НЕ	НЕ
МБ	НЕ	ДА	НЕ	НЕ

Извор: Канцеларија за ревизију институција БиХ на основу достављене документације

⁸² Детаљније информације о присуству родне компоненте у грантовима које додјељују министарства БиХ из узорка може се видјети у прилогу бр. 10

Као што је видљиво из табеле, иако од 2012. године постоји могућност, али и обавеза институција БиХ да укључе димензију родне равноправности у планирање, односно кроз програме у ДОБ-у, ипак је изостало уврштавање родне компоненте приликом образложења програма и дефинисања мјера учинка код све три анализирание институције БиХ⁸³. Посљедњом инструкцијом за припрему ДОБ-а 2024 – 2026. коју је израдио МФТ посебно се наглашава потреба за дефинисањем родне компоненте код институција БиХ које планирају грантове као и потреба за дефинисањем родно осјетљивих мјера учинка.

Када је ријеч о процесу расподеле грантова, код посматрана три министарства, тим је анализирао критеријуме на основу којих се врши расподела грантова. Присутна је различита и неуједначена пракса када је у питању дефинисање критеријума⁸⁴ за додјелу грантова. У конкретно анализираним случајевима на примјеру МЦП-а који је код гранта за спорт у 2022. години уврстио критеријум о броју учесника и учесница у пројекту и родној заступљености на основу којег су подносиоци пројекта добијали више бодова, то није случај примјера ради код додјеле гранта за науку и културу гдје такав критеријум није дефинисан у овом министарству.

У Смјерницама о поступку додјеле грант средстава МЛБПИ из 2021. године, а и раније, наведено је да су корисници грант средстава дужни водити рачуна о родном аспект приликом распореда средстава и приликом извјештавања о намјенском утрошку средстава. Међутим, у самим евалуацијским критеријумима који се наводе у Смјерницама, као један од критеријума није наведена родна заступљеност. Саговорници у МЛБПИ су се сложили да посебно програми у којима се додјељују грантови имају потенцијал за родну осјетљивост⁸⁵ као што су грантови за Анекс VII Дејтонског мировног споразума који се тиче повратка расељених лица и избјеглица.

Као примјер добре праксе истиче се МБ и дефинисање критеријума за грант који се додјељује организацијама за смјештај жртава трговине људима у којем се посебно бодују смјештајни капацитети за различите категорије жртава, жена, мушкараца, жена с дјецом, мушкараца с дјецом, дјеце, чиме се подстичу организације да имају обезбијеђене услове за све родне категорије жртава.

⁸³ Као добар примјер приликом планирања грантова кроз стратешке и планске документе се истиче планирање грантова за друштвену инклузију Рома и Ромкиња. Наиме, на основу усвојене стратегије и акционог плана се настоји побољшати статус ове националне мањине, а једна од мјера је и путем текућих грантова у оквиру МЛБПИ. Врши се мониторинг предузетих активности те се услијед прописаних образаца уз Акциони план достављају и родно разврстани подаци што и надлежном сектору при МЛБПИ-ју омогућава вођење свеобухватних евиденција, а самим тим обезбјеђује услове за провођење родних анализа. Ипак, МЛБПИ није приликом планирања ДОБ-а, а у оквиру програма људска права дефинисао родно осјетљиве мјере учинка иако би у конкретном случају могао имати предуслове за то.

⁸⁴ Примјер критеријума за додјелу који може имати родни карактер је нпр. Подаци о капацитету склоништа за смјештај различитих категорија жртава трговине људима Категорија жртава: а) одрасла лица; **жене мушкарци**, б) **дјеца** без пратње, в) одрасла лица с дјецом **жене с дјецом, мушкарци с дјецом**

⁸⁵ Из буџета АЗРП при МЛБПИ од 2020. године се додјељује и грант сигурним кућама за смјештај жена жртава насиља у износу од 100.000 КМ и представља афирмативну мјеру којом се подржавају женске невладине организације које имају сигурне куће за смјештај жена жртава насиља и има за циљ подршку женама жртвама насиља. Грант средствима се доприноси испуњавању међународних обавеза, чл. 8 и 23. Истанбулске конвенције те домаћих стандарда, чл. 6. став (4) Закона и GAP 2023-2027.

Анализом достављених извјештаја о извршењу буџета и извјештаја о реализацији грантова уочен је напредак једино у случају МЦП-а. У дијелу образложења уз финансијски извјештај о извршењу буџета МЦП-а за 2022. годину презентована је информација на који се начин у процесу реализације текућих грантова обавезују крајњи корисници грантова да укључе родни аспект приликом распореда средстава као и приликом доставе обавезног извјештаја о намјенском утрошку добијених средстава. Код остала два министарства из узорка који додјељују грантове то није случај.

Извјештавање о родном аспект у грантова код анализираних институција није било у функцији праћења, анализе и унапређења стања родне равноправности у областима у којима се додјељују текући грантови.

3.3.4. Недостатак планског приступа у области увођења родно одговорног буџетирања

Један од разлога за одсуство родно одговорног буџетирања унутар институција БиХ је и одсуство планског приступа у овој области. Иако се од 2006. године родно одговорно буџетирање наводи као обавеза институција БиХ и принцип у свим до сада усвојеним gender акционим плановима у области родне равноправности (GAP 2006-2011, GAP 2013-2017. и GAP 2018-2022) доношење посебног плана увођења РОБ-а је изостало. Изостала су и детаљнија упутства и смјернице за увођење и примјену РОБ-а од стране МФТ-а.

Услијед аргумената⁸⁶ да институцијама БиХ нису довољно јасне буџетске инструкције МФТ-а, пропитали смо и стајалиште институција да ли сматрају потребним доношење одговарајуће стратегије и акционог плана за увођење РОБ-а. Више од половине институција БиХ, укључујући и МФТ, сматра да је потребан одговарајући плански приступ у овој области. Као аргументи да је потребно донијети стратегију и акциони план за РОБ институције БиХ наводе да би исти уз Приручник за израду програмског буџета у институцијама БиХ допринијели укључивању родне димензије у све документе које израђују институције или наводе да је потребно доношење уз претпоставку едукације запослених из области РОБ-а у наредном периоду.

Као разлоге зашто не сматрају потребним доношење стратегије и АП-а за увођење РОБ-а институције БиХ најчешће не наводе недостатак потребе за планским приступом, него став да искључиву надлежност над овим питањем немају појединачне институције него МФТ.

3.3.5. Обуке из области увођења и примјене родно одговорног буџетирања

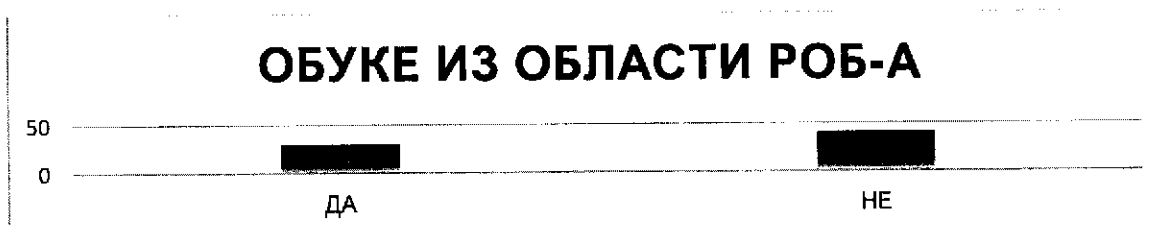
Иако се обуке службеника у институцијама БиХ у области родно одговорног буџетирања проводе већ дужи низ година, већина институција БиХ чији службеници су прошли обуке из области РОБ-а наводе да су им потребне додатне обуке.

⁸⁶ Према резултатима одговора на упитник, чак трећина институција (24 од 71) сматра да буџетске инструкције МФТ-а по питању родно одговорног буџетирања нису довољно јасне

Према подацима АДС-а, обуке из области родно одговорног буџетирања су дио плана обука дужи низ година.

На наредном графикону је приказан број институција чији службеници су похађали обуке из области РОБ-а према резултатима анализе одговора из упитника који је достављен институцијама БиХ.

Графикон 3: Број институција БиХ чији службеници су похађали обуке из области РОБ-а

Извор: Канцеларија за ревизију институција БиХ на основу одговора на упитник

Од анализираних 71 институције БиХ, службеници из 41 институције нису похађали обуке из РОБ-а иако су исте доступне у континуитету дужи низ година. Службеници из преосталих 30 институција БиХ су похађали обуке из РОБ-а иако и оне, у високом проценту од 75%, и даље изражавају потребу за додатним обукама из ове области.

Министарство одбране БиХ и Високи судски и тужилачки савјет БиХ⁸⁷ имају успостављен интерни систем обучавања којим се унапређује знање у овој области, али су и они навели да су им потребне додатне обуке из области РОБ-а. Саговорници из АДС-а су изјавили да се не врши анализа праћења учинка обука о родно одговорном буџетирању. То може бити ограничавајући фактор приликом процјене бенефита које пружа обука као и приликом доношења одлуке о евентуалном унапређењу.

⁸⁷ МО БиХ наводи да имају инструкторе за обуку из родне равноправности док ће ВСТС проводити обуке из ове области у оквиру пројекта Печата родне једнакости за јавне институције у БиХ.

4. ЗАКЉУЧЦИ

Канцеларија за ревизију институција БиХ провела је студију ревизије учинка под називом „Активности институција БиХ на обезбјеђивању родне равноправности“. Иако бројни међународни и домаћи извјештаји карактеришу босанскохерцеговачко друштво као друштво родне неравноправности, СМ у свом дјеловању питањима родне равноправности није посветио дужну пажњу. Судаћи према начину на који је приступао усвајању планских и акционих докумената у овој области, изградњи механизма за праћење усвојених обавеза, извјештаја о проведеним активностима, видљива је неефикасност и неефективност која упућује на недовољну посвећеност СМ-а обезбјеђивању родне равноправности.

Институције БиХ у правилу нису проводиле анализе стања у области своје надлежности, тзв. родне анализе иако је то њихова законска обавеза већ дужи низ година. Такође, институције БиХ не воде потребне статистике разврстане према полу као једну од претпоставки за анализу стања и предузимање корективних радњи. Уколико институције не воде потребне статистике, не проводе анализе стања у области неће бити ни свјесни постојања родних неједнакости.

Увођење родно одговорног буџетирања у институције БиХ спор је процес који и даље не даје жељене резултате. Родно одговорно буџетирање чија сврха је алокација буџетских средстава у односу на различите потребе жена и мушкараца неиспуњена је обавеза бх. институција већ десетљеће.

Све наведено је имало за посљедицу одсуство неких од основних претпоставки за родну равноправност у домену надлежности институција БиХ.

4.1. Неефикасност у усвајању стратешких и акционих документа у овој области те изградњи потребних механизма за праћење преузетих обавеза

Насиље према женама и насиље у породици још увијек представља једну од најтежих и најраспрострањенијих облика неравноправности полова и дискриминације у нашем друштву. Иако је насиље у породици и случајеви фемицида један од значајних проблема бх. друштва, који посебно у задње вријеме заокупља пажњу јавности и изазива узнемиреност услјед низа трагичних догађаја, СМ од 2018. године, када је истекла ранија, није ни разматрао ни усвојио Оквирну стратегију за провођење Конвенције о превенцији и борби против насиља над женама и насиља у породици у Босни и Херцеговини тзв. Истанбулску конвенцију. С годинама закашњења формирао је и механизам за праћење реализације ове оквирне стратегије, а СМ никад није усвојио збирни извјештај о реализацији споменуте оквирне стратегије.

Слична судбина, када је у питању благовремено доношење и доношење уопште, с мањим или већим одступањима, пратило је остале планске и оперативне документе у области родне равноправности у институцијама БиХ. Тако, примјера ради, никада није донесен оперативни план за реализацију Gender акционог плана БиХ за период 2018

– 2022. године иако је у питању значајан оперативни документ када је у питању спецификација активности које појединачне институције БиХ требају предузимати у циљу постизања родне равноправности. Кашњења су присутна и у доношењу Оквира циљева одрживог развоја чија обавеза датира још од преузимања Агенде 2030 која у себе укључује Циљ 5 одрживог развоја односно питања родне равноправности.

Присутна је и неефикасност или изостанак успоставе тијела која би била задужена за праћење и извјештавање о имплементацији преузетих обавеза, као и кашњења или неусвајања извјештаја о проведеним активностима. Овакав однос СМ-а наспрам преузетих обавеза у овој области показује да питања родне равноправности нису била приоритет што може негативно утицати на стања родне равноправности у БиХ.

4.2. Неуврштавање активности у планске документе, одсуство родних анализа и вођења статистике не обезбјеђује потребне претпоставке за родну равноправност

Приликом анализе планских докумената министарстава у СМ-у видљиво је одсуство планирања активности које имају за циљ обезбјеђивање родне равноправности односно интеграцију Циља 5 одрживог развоја у планске документе. Све то може довести до тога да питања и обавезе дефинисане Циљем 5 одрживог развоја остану „невидљиве“.

С друге стране ни саме институције БиХ и поред вишегодишње законске обавезе нису проводиле тзв. родне анализе које су претпоставка за предузимање корективних активности на отклањању уочених родних јазова. Уколико се не анализира област надлежности институција БиХ с аспекта родне равноправности, не уоче недостаци односно јазови у појединим сегментима, ни корективне мјере које воде ка отклањању тих уочених неједнакости неће бити предузимане.

Још једна законска обавеза коју у потпуности не испуњавају институције БиХ је вођење евиденција и статистике разврстане према полу. Ова врста евиденција и статистике предуслов је за било коју форму родне анализе која треба да идентификује постојеће неједнакости у области надлежности. Ревизија се увјерила да чак и када институција учини напор да води евиденцију и статистику разврстану према полу, наредни очекивани корак предузимања корективних радњи које воде ка отклањању уочених недостатака може изостати.

4.3. И поред десетогодишњих настојања увођења родно одговорног буџетирања у институције БиХ није дало значајније резултате

Недовољна посвећеност обезбјеђивању родне равноправности видљива је и у процесу успоставе родно одговорног буџетирања у институцијама БиХ. До сада је пропуштена прилика за успоставу родно одговорног буџетирања које, осим потицања једнакости у расподјели јавних средстава, потиче и транспарентност рада администрације и утиче на већу подршку грађана за провођење јавних политика.

Десетљеће је протекло од опредјељења да се приступи овом процесу који је од самог почетка праћен недостатком планског приступа, разумијевања и знања о овој области. Информације које је прикупио ревизорски тим путем упитника, а које се тичу ставова институција БиХ, када је у питању примјена родно одговорног буџетирања, у неким случајевима указују на елементарно непознавање процеса и свођење родно одговорног буџетирања на формално означавање ставки са М/Ж у софтверу који је намијењен за планирање буџета институција.

Примјењује се формални, а не суштински приступ родно одговорном буџетирању односно стварној процјени коју буџет може имати на различите потребе за жене и мушкарце, а то је најбоље видљиво кроз одсуство анализе програма унутар самих институција приликом планирања. Буџетске инструкције МФТ-а, чије одредбе се из године у годину у мањем или истом облику понављају, свим институцијама нису довољно јасне, што је показала анализа података прикупљених упитником на узорку свих институција БиХ. Уколико институције БиХ не анализирају своје програме у планским документима њихов родни потенцијал неће ни бити препознат, а самим тим ни алокација средстава наспрам дефинисаних програма.

Област пословања институција БиХ која има посебан потенцијал када је у питању родно одговорно буџетирање тиче се додјеле грантова појединцима, организацијама за различите потребе; културне, спортске, научне, хуманитарне итд. Иако је од 2020. године уведена и законска обавеза вођења рачуна о родној компоненти приликом расподеле грантова и извјештавања о утрошеним средствима, ситуација на терену на узорку одабраних институција и даље показује да не постоји уједначен приступ интегрисању родне компоненте у процесе управљања грантовима. Све то доводи до тога да у области пословања институција која има највећи потенцијал да интегрише питања родне равноправности и даље нису идентификовани тзв. родни јазови као и да нису предузимане активности на отклањању истих. Све то може довести до тога да се не препознају или игноришу уочени родни јазови који се нпр. тичу броја корисника грант средстава те самим тим да се недовољно стимулишу категорије које нису довољно заступљене.

Недостатак планског приступа у овој области као и недовољно похађање обука од стране службеника, могу довести до тога да концепт родно одговорног буџетирања и даље остане непознаница за већину институција БиХ, што може довести до наставка занемаривања родне компоненте у свим фазама буџетског циклуса.

5. ПРЕПОРУКЕ

Канцеларија за ревизију, на основу прикупљених налаза и закључака до којих је дошла током провођења ревизије, даје препоруке СМ-у, институцијама БиХ и МФТ-у. У циљу обезбјеђивања претпоставки за провођење активности институција БиХ које су усмјерене ка обезбјеђивању родне равноправности Канцеларија за ревизију препоручује сљедеће:

Препоруке Савјету министара БиХ:

- ***СМ треба благовремено доносити све стратешке и оперативне документе чије активности су усмјерене ка обезбјеђивању родне равноправности у домену надлежности институција БиХ***

То подразумијева, али не ограничава, потребу за доношењем свих потребних стратегија у области обезбјеђивања родне равноправности, у складу с преузетим међународним и домаћим обавезама, такође то се односи на благовремено доношење свих акционих односно оперативних докумената који прецизирају активности институција БиХ које су усмјерене ка обезбјеђивању родне равноправности.

- ***СМ треба благовремено доносити одлуке које се тичу успоставе механизма за праћење донесених стратешких и оперативних докумената као и благовремено усвајати извјештаје о проведеним активностима***

То подразумијева, али не ограничава, потребу за благовременом успоставом механизма праћења провођења преузетих обавеза који се тичу успоставе одговарајућих одбора, координационих тијела, група и сл. чија улога је праћење провођења усвојених стратешких и оперативних докумената у области родне равноправности. То се такође односи и на благовремено усвајање извјештаја о реализацији преузетих обавеза у области као и доношење потребних закључака о предузимању корективних радњи и даљих корака.

Препоруке институцијама БиХ:

- ***Институције БиХ су дужне провести законски прописану обавезу провођења родних анализа односно анализу стања у области***

То подразумијева, али не ограничава, провођење законски утврђених обавеза провођења родних анализа у области надлежности институција БиХ. Поменута активност се не ограничава само на израду анализа стања полова у области него и програм мјера за отклањање уочених недостатака.

- ***Институције БиХ су дужне провести законски прописану обавезу те водити статистике разврстане према полу из своје надлежности***

Ово подразумијева, али не ограничава, да све институције БиХ обезбиједе прикупљање, вођење, анализе и приказивања статистичких података разврстаних по полу из домена свог пословања односно из домена области за коју су надлежни.

- ***Институције БиХ требају интегрисати питања родне равноправности у своје стратешке и оперативне документе као и извршити анализу свих програма у документима оквирног буџета с циљем утврђивања родног потенцијала***

То подразумијева, али не ограничава, да све институције БиХ, а посебно министарства у СМ-у, питања родне равноправности, као једно од основних опредјељења и обавеза које БиХ има према домаћим и међународним обавезама, интегришу у своје стратешке и оперативне документе. То такође подразумијева и потребу свеобухватнијих обука о овом питању, као и анализу дефинисаних програма у документима оквирног буџета институција, а посебно министарстава у СМ-у, водећи рачуна о њиховом родном потенцијалу, односно водећи рачуна о томе да провођење дефинисаних програма може имати различит утицај на жене и мушкарце.

Препорука институцијама БиХ које у области свог пословања додјељују грантове:

- ***Институције БиХ које у сегменту свог пословања додјељују грантове требају у цијели процес управљања грантовима интегрисати питања родне равноправности***

То подразумијева, али не ограничава, обавезу институција БиХ које додјељују грантове, да проводе законске обавезе у овом сегменту, да родна питања уврсте као критеријум приликом бодовања пристиглих апликација, да извјештавање о утрошку средстава садржи елементе родног утицаја као и да анализирају програме у документу оквирног буџета који су везани за сегменте додјеле грантова односно анализирају њихов родни потенцијал.

Препорука Министарству финансија и трезора БиХ:

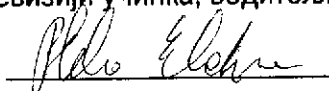
- ***МФТ треба увести плански приступ у области увођења родно одговорног буџетирања у институције БиХ***

То подразумијева, али не ограничава, потребу да МФТ стратешки приступи овом питању, да процијени досадашња настојања у области, тренутно стање и донесе план мјера за унапређење стања. То подразумијева, али не ограничава, и пружање потребне подршке институцијама БиХ посебно онима које имају у сегменту свог пословања додјелу грантова или онима који имају програме у оквиру буџета с родним потенцијалом као и у процесу извјештавања о утрошеним средствима.

Тим ревизије учинка:

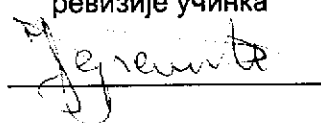
Плехо Елдина,

Виша ревизорка за послове контроле
квалитета, методологију и планирање
у ревизији учинка, водитељка тима

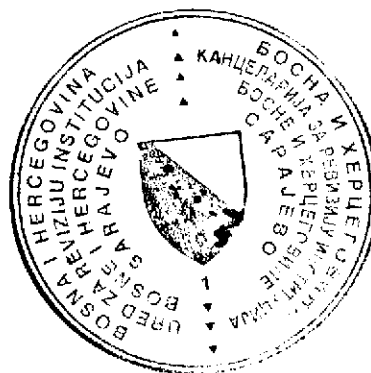
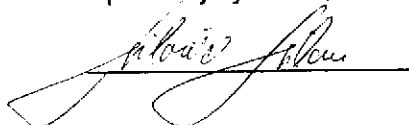
Радивоје Јеремић,

Руководилац Одјељења за
контролу квалитета,
методологију и планирање
ревизије учинка

Милан Миловић,

Самостални ревизор за послове контроле
квалитета, методологију и планирање у
ревизији учинка, члан тима

6. ПРИЛОЗИ

Прилог 1: Упитник за институције БиХ

Прилог 2: Родна равноправност у сектору правосуђа БиХ

Прилог 3: Дефиниције основних појмова у области родне равноправности

Прилог 4: Примјери добре праксе у увођењу и примјени родно одговорног буџетирања

Прилог 5: Програми мјера и анализе стања у области родне равноправности у институцијама БиХ

Прилог 6: Примјери родних анализа у институцијама БиХ

Прилог 7: Примјери родних јазова – идентификовани примјери из институција БиХ

Прилог 8: Примјери статистика и евиденција разврстаних по полу у институцијама БиХ

Прилог 9: Примјери родних индикатора/мјера учинка у Документу оквирног буџета 2022-2024. Агенције за државну службу БиХ

Прилог 10: Детаљнији преглед о присуству родне компоненте у грантовима које додјељују министарства БиХ из узорка

Прилог 1: Упитник за институције БиХ

Упитник за институције БиХ достављен на адресе свих 73 институције. Двије институције нису доставиле своје одговоре и то Институција омбудсмена за људска права БиХ и Министарство комуникација и транспорта БиХ. Упитник није достављен Обавјештајно-безбједносној агенцији. Упитник се састојао од 11 питања с два потпитања која су имала за циљ испитати активности које институције БиХ предузимају у домену родне равноправности.

Ред. бр.	Питање	Одговор	Напомена
1.	Да ли је у вашој институцији донесен програм мјера чији циљ је постизање родне равноправности полова који укључује, али не ограничава, анализу стања у области за коју сте надлежни и мјере за отклањање неравноправности? (доставити програм мјера ако је исти донесен и доказ о именовању контакт-лица за равноправност полова ако је исто именовано)		
2.	Да ли је ваша институција уврстила у своје стратешке планове и планове рада и активности које се тичу обавеза из Акционог плана за равноправност полова БиХ 2018 – 2022. године и обавезе по основу Закона о равноправности полова? (доставити доказ)		
3.	Да ли сте обезбиједили прикупљања, вођења, анализе и приказивања статистичких података разврстаних по полу из домена надлежности ваше институције? (доставити примјере евиденција и података које води ваша институција разврстаних по полу - не односи се на евиденције запослених по полу)		
4.	Да ли се, и на који начин, у вашој институцији проводи родно одговорно буџетирање?		
5.	Да ли су у вашој институцији креирани програми у ДОБ-у који су родно осјетљиви ⁸⁸ ? (доставити примјере и образложити)		

⁸⁸ Родно одговорни програми су и програми код којих је извршена процјена могућег различитог утицаја који могу имати на жене и мушкарце.

5a.	Уколико јесу, који је то број и износ буџета у односу на укупни број програма и укупни буџет?		
5б.	Уколико је одговор на питање бр. 5 негативан, за које програме сматрате да могу бити родно осјетљиви? (наведите примјер и образложење)?		
6.	Да ли је ваша институција дефинисала мјере учинка, укључивање димензије родне равноправности, у оквиру образложења програма? (доставити примјере)		
7.	Да ли ваша институција у извјештајима о раду и извршењу буџета наводи реализацију програма у складу са задатим родно осјетљивим индикаторима? (доставити примјере)		
8.	Сматрате ли потребним доношење одговарајуће стратегије и акционог плана за увођење родно одговорног буџетирања?		
9.	Да ли сте похађали обуке из области родно одговорног буџетирања (број службеника који су успјешно окончали обуку)?		
10.	Да ли имате потребу за додатном обуком у овој области?		
11.	Да ли су буџетске инструкције бр. 1 ⁸⁹ и бр. 2 ⁹⁰ , Министарства финансија и трезора БиХ, довољно јасне за поступање институција када је у питању родно одговорно буџетирање?		

⁸⁹ У контексту сваког програма гдје је то примјенљиво, потребно је укључити и димензију родне равноправности и исту у текстуалном дијелу образложити. У BPMIS-у - Информационом систему за планирање и управљање буџетом, аспект родне равноправности корисници ће исказати приликом уноса средстава по економским категоријама расхода, а за мјере учинка у оквиру образложења програма. Надаље, потребно је да буџетски корисници евидентирају и родни аспект за све програме у оквиру образложења програма (број запослених по сваком програму) Осим наведеног институције БиХ ће доставити број запослених по програмима разврстан по полу и статусу.

⁹⁰ Укључивање димензије родне равноправности у контексту сваког од програма, тамо гдје је то примјенљиво, и исту у текстуалном дијелу образложити. У BPMIS-у Информационом систему за управљање и планирање буџетом аспект родне равноправности корисници ће исказати приликом уноса средстава по економским категоријама расхода, а за мјере учинка у оквиру образложења програма. Надаље, потребно је да буџетски корисници евидентирају и родни аспект за све програме на начин да се тренутни запослени разврстају по полу и радним мјестима те статусу.

Прилог 2: Родна равноправност у сектору правосуђа БиХ

❖ Стратегија за унапређење родне равноправности у правосуђу БиХ

Високи судија/ки/киња/киња (ВСС) за унапређење родне равноправности у правосуђу БиХ

Удружење родних и родних удружења (УР) у правосуђу БиХ

Одбор за родну равноправност у правосуђу БиХ (ОДР) у правосуђу БиХ

Министарство правосуђа (МП) у правосуђу БиХ

Судија/ки/киња/киња (С) у правосуђу БиХ

Судија/ки/киња/киња (С) у правосуђу БиХ

❖ Остале предузете активности на унапређењу родне равноправности у правосуђу БиХ

Високи судија/ки/киња/киња (ВСС) за унапређење родне равноправности у правосуђу БиХ

Удружење родних и родних удружења (УР) у правосуђу БиХ

Одбор за родну равноправност у правосуђу БиХ (ОДР) у правосуђу БиХ

Министарство правосуђа (МП) у правосуђу БиХ

Анкета о родној равноправности у правосуђу БиХ - ВСС БиХ је, 2018. године, у оквиру пројекта "Јачање судства и судства у правосуђу БиХ" провела анкету међу судијама/ки/кињама/кињама (С) у правосуђу БиХ

У оквиру пројекта "Јачање судства и судства у правосуђу БиХ" провела анкету међу судијама/ки/кињама/кињама (С) у правосуђу БиХ

Прилог 3: Дефиниције основних појмова у области родне равноправности

Род vs. пол

Термин "род" се често мијеша са термином "пол". Међутим: **пол** се односи на биолошке и генетске разлике између мушкараца и жена. Односи се на физичке атрибуте који се односе на контуре тијела неког лица, карактеристике, полне органе, хормоне, гене и репродуктивне органе; у суштини, ове физиолошке карактеристике идентификују лице као мушко или женско.

Род се односи на широкораспрострањене идеје и очекивања у вези са женама и мушкарцима, укључујући културне, економске, социјалне и политичке улоге жена и мушкараца према њиховим полним (биолошким) разликама. Ово се односи на социјалне разлике које су, насупрот биолошким, између жена и мушкараца, које су научили, промјенљиве током времена и варирају унутар и између култура. Оне укључују идеје о типично женским и мушким карактеристикама и способностима, као и заједничким очекивањима како би жене и мушкарци требало да се понашају у различитим ситуацијама и шта се сматра прикладним за чланове оба пола⁹¹.

Родна равноправност представља стање или услов који пружа женама и мушкарцима једнако уживање људских права, друштвено вреднована добра, могућности и ресурсе, дозвољавајући и једном и другом полу подједнако да им допринесу и користе све сфере друштва (економске, политичке, социјалне и културне). Другим ријечима, то значи да жене и мушкарци уживају исти статус у друштву, слободни су да развијају своје личне способности и праве изборе без ограничења које постављају строге родне улоге. Равноправност не значи да су жене и мушкарци исти или треба да постану исти, али да њихово уживање права, могућности и животних шанси није ограничено или не зависи од тога да ли су рођени као женско или мушко.⁹²

Закон о равноправности полова у Босни и Херцеговини **равноправност полова** дефинише као да су лица мушког и женског пола једнако присутна у свим подручјима јавног и приватног живота, да имају једнак статус, једнаке могућности за остваривање свих права, као и једнаку корист од остварених резултата; равноправан третман свих лица мушког и женског пола подразумијева обезбјеђење одсуства дискриминације по основу пола. Равноправна заступљеност полова постоји у случају када је један од полова заступљен најмање у проценту **40%**.

Институционални механизми за равноправност полова представљају тијела и лица која успостављају надлежни законодавни, извршни и органи управе свих нивоа власти у Босни и Херцеговини ради провођења Закона о равноправности полова у БиХ, координирања и реализације програмских циљева из Gender акционог плана Босне и Херцеговине и обезбјеђења провођења међународних стандарда у области равноправности полова;

⁹¹ Род, родни концепт и дефиниције. 01_Rodni-koncepti_Osvjete-Znanje.pdf (ekvilib.org)

⁹² Ibid.

Родна анализа испитује везе између жена и мушкараца те препреке с којима се сусрећу у односу једно према другом у постизању родне равноправности у подручју одређене политике, ситуација или контекста⁹³.

Родно осјетљива политика и програми који узимају у обзир посебности жена и мушкараца с циљем укидања неравноправности и промовисања родне равноправности, укључујући једнаку расподелу ресурса, при чему се узима у обзир и проводи родна димензија⁹⁴.

Родна димензија - начини на које се ситуација и потребе те изазови с којима су суочене жене и мушкарци (и дјевојчице и дјечаци) разликују, с циљем уклањања неравноправности и избјегавања њиховог понављања, као и промовисања родне равноправности унутар одређене политике, програма или процедуре⁹⁵.

Неосјетљивост на родне разлике - непрепознавање чињенице да су улоге и одговорности додијељене или наметнуте женама/дјевојчицама и мушкарцима/дјечацима у одређеним друштвеним, културним, економским и политичким контекстима. Пројекти, програми, политике и ставови неосјетљиви на родне разлике не узимају у обзир ове различите улоге и другачије потребе. Стога одржавају непромијењено стање и не помажу у преобразби неједнаких структура родних односа⁹⁶.

Родни јаз - јаз у било којој области између жена и мушкараца у погледу нивоа учешћа, приступа, права, накнаде или бенефиција.

⁹³ https://eige.europa.eu/publications-resources/thesaurus/terms/1055?language_content_entity=hr

⁹⁴ Ibid.

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ Ibid.

Прилог 4: Примјери добре праксе у увођењу и примјени родно одговорног буџетирања

Аустрија

Родно одговорно буџетирање је уграђено у Уставни закон Републике Аустрије на начин да је родна равноправност једна од девет димензија на основу којих се процјењују приједлози буџета.

Док свако министарство, одјељење или агенција укључује родне циљеве у своје буџете, „родни крајолик“ представља преглед цјелокупних циљева родне равноправности Владе Аустрије, а годишње га припрема Канцеларија за буџет Парламента Аустрије на основу података Министарства финансија.

Министарства, одјељења и агенције су дужни да користе родно разврстане податке и родне статистике приликом дефинисања циљева и крајњих резултата о учинку у буџету као и приликом евалуације учинка буџета.

Информације о учинку циљева у буџетским документима се процјењују од стране Министарства за пружање јавних услуга и достављају Парламенту Републике Аустрије те се објављују на интернету.

Србија

У складу са Законом о буџетском систему Републике Србије, буџетске инструкције дефинишу кораке за увођење родно одговорног буџетирања и дају смјернице за одабир родно одговорних циљева те се сваке године доноси план увођења родно одговорног буџетирања у поступак припреме и доношења буџета. Инструкције пружају смјернице за секторе и захтијевају да буџетски корисници упореде циљеве родно одговорних програма с приоритетима у Националној стратегији за равноправност полова.

Уз то, сваке три године Завод за статистику Републике Србије објављује брошуру „Жене и мушкарци у Републици Србији“, која садржи податке о полу у бројним подручјима као што су здравство, социјална заштита, образовање и наука, запошљавање, зараде и пензије, коришћење времена и доношење одлука. Завод је укључен у процес родно одговорног буџетирања од 2015. године, а у складу с буџетским циљевима је унаприједио доступност родно разврстаних података сваке године. За процјену учинка буџета, Државна ревизорска институција Републике Србије проводи ревизије РОБ-а те је у 2020. години 12 таквих ревизија и проведено.

ДРИ Србије је провођењем финансијских ревизија ресорних министарстава и националних институција закључио да провођење РОБ-а напредује у складу са Законом о буџетском систему, годишњим планом увођења РОБ-а који доноси министар финансија, те припадајућим смјерницама. Међутим, провођење на локалном нивоу је неуједначено и зависи од капацитета локалних администрација.

Прилог 5: Програми мјера и анализе стања у области родне равноправности у институцијама БиХ

Програм мјера је обавеза према члану 24. Закона о равноправности полова БиХ, а има за циљ постизање родне равноправности полова. Саставни дио програма мјера ради постизања равноправности полова у свим областима укључује, али се не ограничава на анализу стања полова у одређеној области, имплементацију донесених државних политика кроз акционе планове за равноправност полова и мјере за отклањање уочене неравноправности полова у одређеној области.

Слиједом тога, институције су доносиле различите акте и прописе који подразумијевају испуњење обавезе из члана 24. Закона. Тринаест институција БиХ (18% од анализираног броја) је испунило обавезу из Закона. Одређени број је донио одлуке о активностима у вези с провођењем одредби из Закона и GAP-а, одређени број институција, првенствено из сектора правосуђа, је донио акционе планове за имплементацију Стратегије за унапређење родне равноправности (ВСТС, Тужилаштво, Суд БиХ) док су друге институције доносиле правилнике, препоруке или политике. У наставку је дата табела с прегледом одговора институција;

Број	Институција	Назив документа	Опис и садржај докумената	Година
1	Централна изборна комисија БиХ	<i>Изјава о опредијељености за равноправност полова</i>	Изјава о опредијељености ЦИК-а о равноправности полова представља план мјера за интегрисање родне перспективе у рад ЦИК-а. Под 13 тачака су се у оквиру својих надлежности обавезали на поштовање и промовисање принципа и начела о родној равноправности.	2020.
		<i>Анализа изборних показатеља</i>	Анализом су обухваћени подаци о броју гласача разврстаних по полу, подаци о броју изабраних кандидата разврстаних по полу, подаци о овјереним кандидатима разврстаних по полу, подаци о броју гласача по општинама разврстани по полу и старости.	2002- 2014, 2018, 2020.

2	Дирекција за европске интеграције	<p>Одлука о примјени Закона о равноправности полова</p> <p>Обавезе и препоруке за увођење родне равноправност</p>	<p>Одлуком се успоставља институционални механизам за равноправност полова у Дирекцији као и дефинишу активности у вези с примјеном Закона о равноправности полова.</p> <p>Документ садржи анализу стања и препоруке за постизање и одржавање родне равноправности.</p>	<p>2017.</p> <p>2020.</p>
3	Агенција за полицијску подршку	<p>Одлука о именовању контакт-лица у Агенцији</p> <p>Извјештај о родној равноправности у Агенцији</p>	<p>Одлуком је дефинисана обавеза контакт-лица за праћење и анализу стања у области родне равноправности и предлагање мјера за побољшање.</p> <p>Извјештај садржи преглед и анализу стања родне равноправности у Агенцији и приједлог мјера за побољшање стања.</p>	<p>2021.</p> <p>2019-2021. и 2022.</p>
4	Агенција за рад и запошљавање	Одлука о активностима Агенције у вези с провођењем одредби Закона о равноправности полова и Gender акционог плана БиХ	Одлуком је утврђена обавеза контакт-лица да анализира и прати стање родне равноправности, да прати вођење статистике разврстане по полу и да предлага мјере за отклањање уочених неправилности на основу пола у складу с потребама и мандатом Агенције.	2017.
5	Државна агенција за истраге и заштиту	Одлука о провођењу активности у области равноправности полова	Одлуком је утврђена обавеза за контакт-лица да прате и анализирају стање у области равноправности полова, припремају извјештаје, анализе и предлагају мјере за побољшање стања.	2022.

6	Министарство одбране БиХ	Одлука о предузимању активности за Имплементацију Акционог плана УН Резолуције 1325	Одлуком се именују лица за gender питања у МО БиХ и ОС БиХ чији је главни задатак да координирају, прате, анализирају стање, извјештавају и предлажу мјере на побољшању стања у области родне равноправности.	2011.
		Стандардне оперативне процедуре за контакт-лица у ОС БиХ за питања родне равноправности	Сврха СОП-а је развијање мреже именованих контакт-лица за родну равноправности у циљу системске и субординиране интеграције родне перспективе у ОС БиХ. СОП се користи код праћења, анализе стања, извјештавања и предлагања активности на побољшању стања из области родне равноправности.	2017.
		Стандардне оперативне процедуре родне равноправности у ОС БиХ	Сврха овог СОП-а је прописивање конкретних процедура у имплементацији Акционог плана за имплементацију Резолуције 1325 у БиХ те интеграцију родне перспективе те родне равноправности у ОС БиХ.	2018.
		Политика родне равноправности у МО и ОС БиХ	Сврха Политике је дефинисање оквира за системско уређење родне равноправности у МО и ОС БиХ на јединствен и транспарентан начин. Политиком се дефинишу начела и циљеви у области родне равноправности, али и начини и механизми за интегрисање родне равноправности.	2019.

		Родна анализа	МО БиХ и ОС БиХ су провели свеобухватну родну анализу која је резултовала препорукама и приједлозима за унапређење стања родне равноправности. Родна анализа ОС БиХ је обухватила анализу садашњег стања (2019) и релевантне податке из протеклих пет година (од 2015). Анализа је обухватила испитивање стања у овој области и приједлоге за побољшање у областима као што су: пријем у службу, напредовање и останак у служби, упућивање у операције подршке миру, војне вјежбе и обуку, управљање каријером, професионални развој, образовање, обуке, прекид службе/или пензионисање.	2020.
7	Министарство правде БиХ	Рјешење о именовању Координационог одбора за унапређење равноправности полова и укључивање родне димензије у све активности које проводи МП БиХ	Рјешењем су дати задаци Координационом одбору да изврши анализу стања родне равноправности у МП и да на основу извршене анализе да препоруке, сугестије и предложи мјере за побољшање стања, а у циљу интегрисања родних питања у активности МП БиХ. На основу анализе се припрема Информација о стању равноправности полова и интеграцији стандарда равноправности полова у МП БиХ.	2020.
		Информација о стању равноправности полова и интеграцији	Према информацији у области равноправности полова, фокус МП у анализи стања је родна заступљеност запослених	2023.

		стандарда равноправности полова у МП БиХ	по позицијама и по организационим јединицама у МП БиХ.	
8	Министарство за људска права и избјеглице	Програм рада МЉПИ	Чланом 26. Закона о равноправности полова у БиХ прописана је надлежност Агенције за равноправност полова БиХ, такође стратешким циљем број 2. Gender акционог плана БиХ 2018- 2022. године предвиђене су активности Агенције и gender центара с циљем постизања родне равноправности, у складу с надлежностима. Кроз годишње програме рада Министарства, видљиве су предвиђене активности.	2022.
9	Министарство безбједности	Анализа стања у области равноправности полова	Анализа је полазни основ за усмјеравање пројектних активности које ће се односити на подршку Министарству безбједности БиХ у погледу испуњења обавеза из Закона о равноправности полова БиХ, а у контексту доношења програма мјера за постизање равноправности полова.	2023.

10	Суд БиХ	Одлука о именовану радне групе за имплементацију Стратегије за унапређење родне равноправности у правосуђу	Одлуком су именовани чланови радне групе, а задаци и задужења радне групе су детаљније разрађени Акционим планом.	2022.
		Акциони план за имплементацију Стратегије за унапређење родне равноправности у правосуђу	Акциони план за имплементацију Стратегије за унапређење родне равноправности 2022-2023. садржи значајан број мјера које Суд БиХ треба предузети како би додатно унаприједио родну равноправност. Суд БиХ поступа у складу са Стратегијом за унапређење родне равноправности у правосуђу БиХ коју је 2020. године усвојио Високи судски и тужилачки савјет БиХ, а на основу које су све правосудне институције у БиХ дужне изградити властите акционе планове с циљем унапређења родне равноправности у правосуђу БиХ.	2022-2023.
11	Тужилаштво БиХ	Акциони план за имплементацију Стратегије за унапређење родне равноправности	Акциони план за имплементацију Стратегије за унапређење родне равноправности 2022-2023. садржи значајан број мјера које Суд БиХ треба предузети како би додатно унаприједио родну равноправност.	2022.
12	Високи судски и тужилачки савјет БиХ	Стратегија за унапређење родне равноправности у правосуђу БиХ	Стратегија представља стратешки документ општег карактера, на основу којег правосудне институције доносе и достављају ВСТС-у БиХ	2020.

			<p>властите акционе планове, а затим приступају њиховој имплементацији.</p> <p>Стратегија такође даје смјернице о томе како остварити резултате имплементирајући одговарајуће активности у правосудним институцијама.</p>	
13	Управа за индиректно опорезивање БиХ	<p>Овлашћење о именовану контакт-лица за питања родне равноправности</p> <p>Анализа људских ресурса с аспекта родне структуре запослених</p>	<p>Овлашћењем се именовано контакт-лице обавезује да координира и руководи свим активностима које Управа предузима у сарадњи с државним и међународним институцијама.</p> <p>Анализом су приказани подаци о запосленима, разврстаним по полу, у основним организационим јединицама, структура запослених према руководећим позицијама, радно правном статусу, посебним овлашћењима и стручној спреми, родна структура новозапослених службеника у периоду 2019-2022, као и пријаве дискриминације по основу сексуалног узнемиравања, разврстане према роду подносиоца у периоду 2019-2022.</p>	<p>2021.</p> <p>2022.</p>

Прилог 6: Примјери родних анализа у институцијама БиХ

Родна анализа Министарства одбране и Оружаних снага БиХ

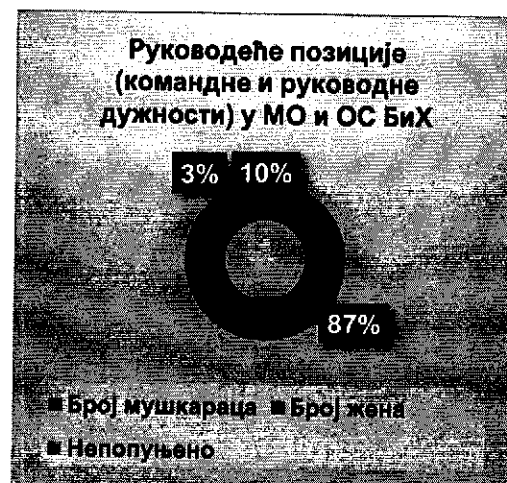
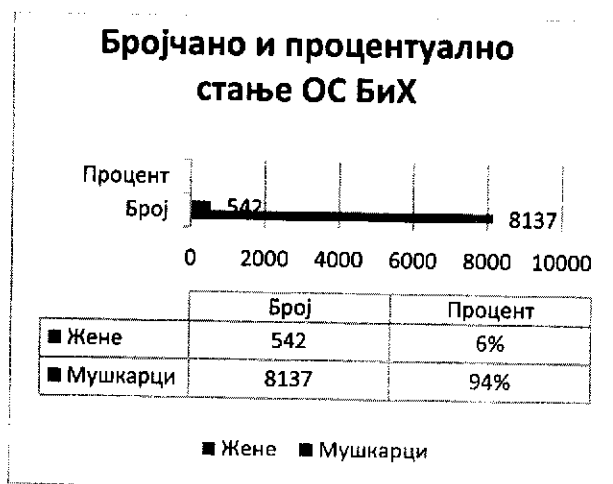
Сврха родне анализе ОС БиХ се у потпуности базирала на обавези бр. 1. преузетој приступањем ОС БиХ Мрежи начелника штабова „Жене, мир и безбједност“: „Извршити анализу ОС БиХ из родне перспективе, укључујући преглед интерних институција (политика, процедура и радне културе), те војне обуке и операција, с нагласком на квалитативним подацима.“

МО БиХ и ОС БиХ су провели свеобухватну родну анализу у 2020. години, а обухватила је анализу стања из 2019. године и анализу релевантних података из протеклих пет година (од 2015. године).

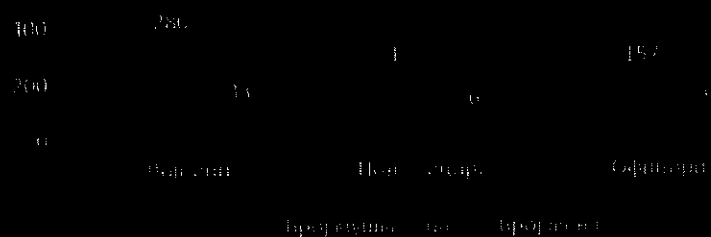
Родна анализа је обухватила испитивање стања у областима као што су: пријем у службу, напредовање и останак у служби, упућивање у операције подршке миру, војне вјежбе и обуку, управљање каријером, професионални развој, образовање, обуке, прекид службе/или пензионисање.

Родна анализа МО и ОС БиХ је резултовала с 50 (педесет) препорука и приједлога за унапређење стања родне равноправности у анализираним областима.

У наставку су презентоване илустрације о родним показатељима у МО БиХ и ОС БиХ закључно с крајем 2019. године (коришћени квантитативни подаци у периоду 2015-2019):

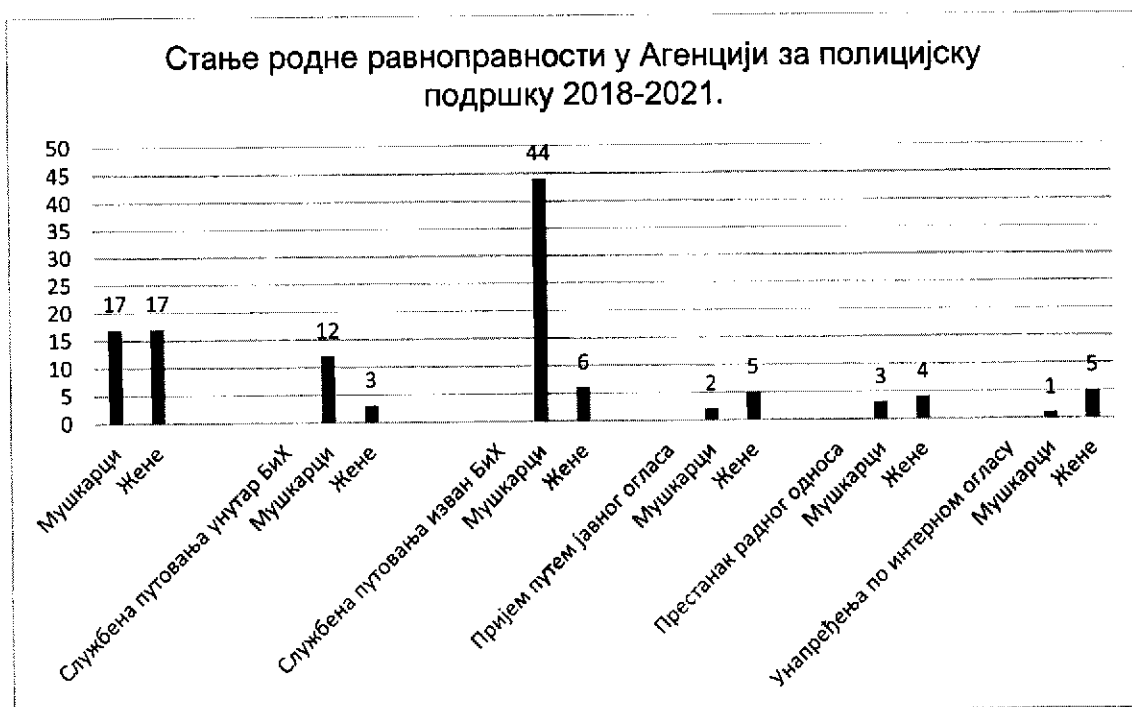
Мировне мисије 2015-2019*

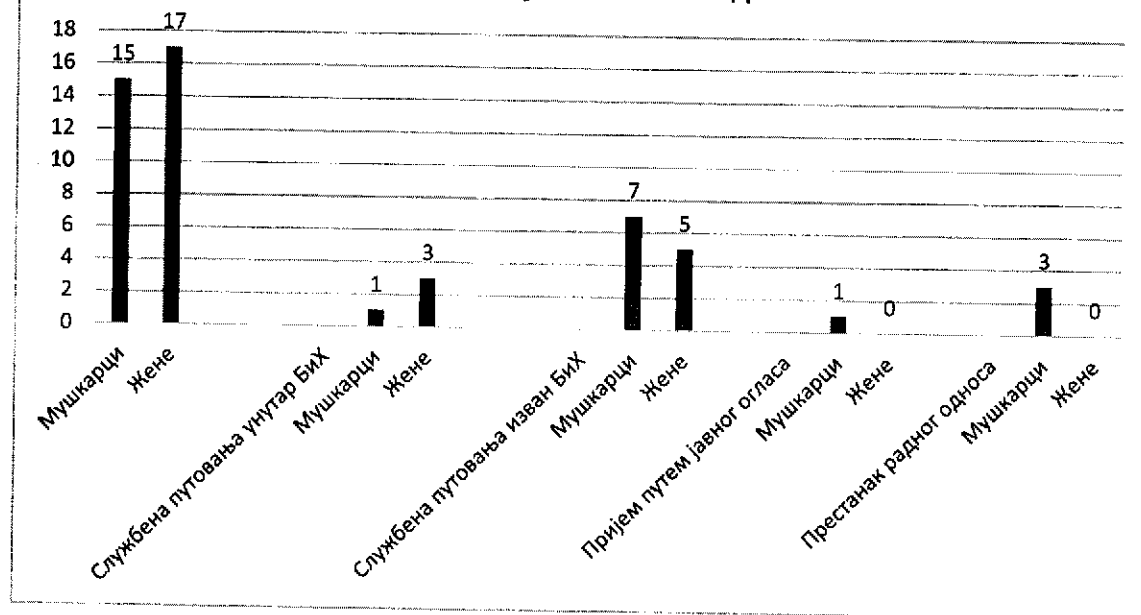
* Учешће припадника и припадника ОС БиХ у мисијама подршке миру у периоду од 2015. до 2019. године у Афганистану, ДР Конгу, Малију и Средњаафричкој Републици.

Примјер илустрација у оквиру анализе стања родне равноправности Агенције за полицијску подршку БиХ:

С обзиром на то да Агенција редовно анализира стање у области родне равноправности, има увид у области у којима постоји неравноправност те стога може предузимати активности и мјере за побољшавање стања, а што је примјетно у случају службених путовања у 2022. у односу на стање 2018-2021.

Стање родне равноправности у Агенцији за полицијску подршку БиХ 2022. године

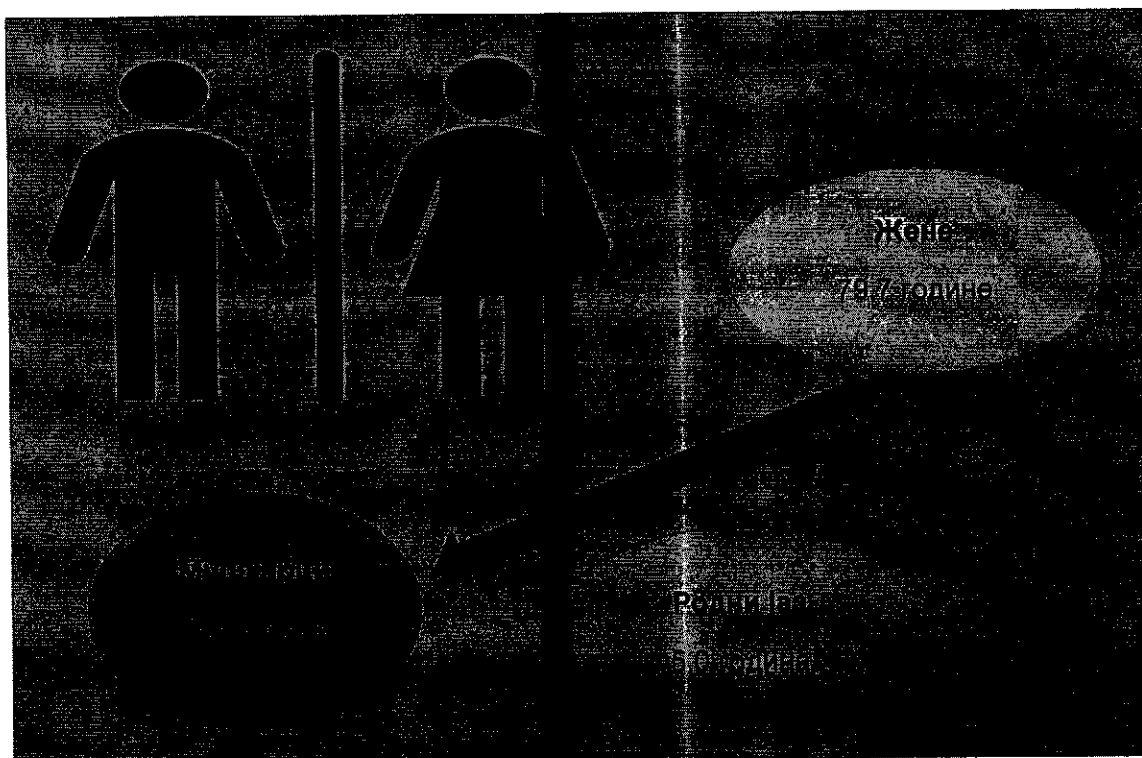

Прилог 7: Примјери родних јазова – идентификовани примјери из институција БиХ

I Агенција за статистику БиХ

Идентификовани примјери родних јазова (преузето из публикације *Жене и мушкарци у БиХ*):

а) Очекивано трајање живота при рођењу у 2020. години

б) Индикатори образовања према полу за 2020. годину

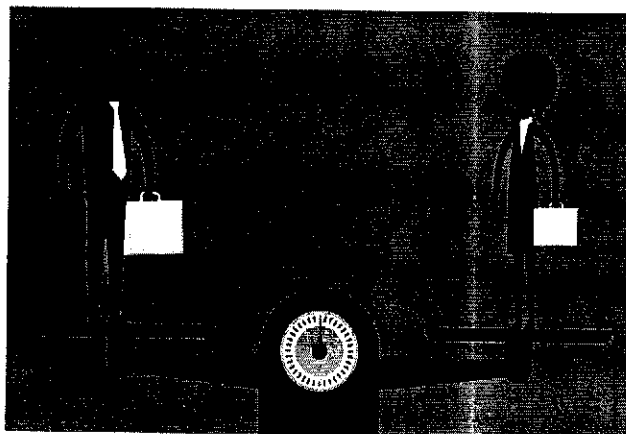
Постигнуће у високом образовању

Мушкарци	23,2%
Жене	34,0%
Родни јаз 10,8 пп*	

Родни јаз у постигнућу у високом образовању представља разлику између постигнућа мушкараца и жена. У БиХ је у 2020. години за 10,8 пп више жена старости од 30 до 34 године завршило високо образовање у односу на мушкарце.

* процентних поена

в) Стопа запослености* (20-64 године)

Мушкарци	Жене
65%	40%
Родни Јаз у запослености 25 pp	

* Стопа запослености представља однос запослених и радно способног становништва

II Министарство цивилних послова БиХ

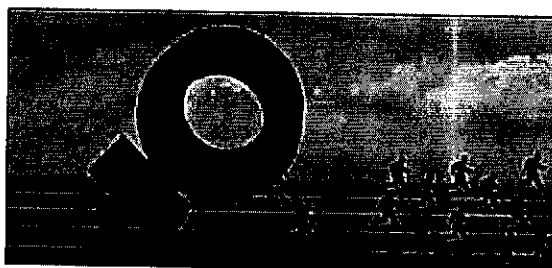
- ❖ Додјела средстава спортским клубовима из текућег гранта „Суфинансирање спортских манифестација”

2020. година

	Искључиво женски клубови	Клубови који имају екипе и мушког и женског пола	Искључиво мушки клубови
Број	7	16	66
Процентуално	7,9%	18,0%	74%

2022. година

	Искључиво женски клубови	Клубови који имају екипе и мушког и женског пола	Искључиво мушки клубови
Број	8	16	87
Проценат	7,2%	14,4%	78,4%

У 2020. и 2022. години су спортски клубови који су искључиво женски добијали сја 45.000 КМ, што је на нивоу од око 6% додијелених средстава за све спортске клубове, изузимајући комитете и савезе који у овом саставу имају и женске селекције.

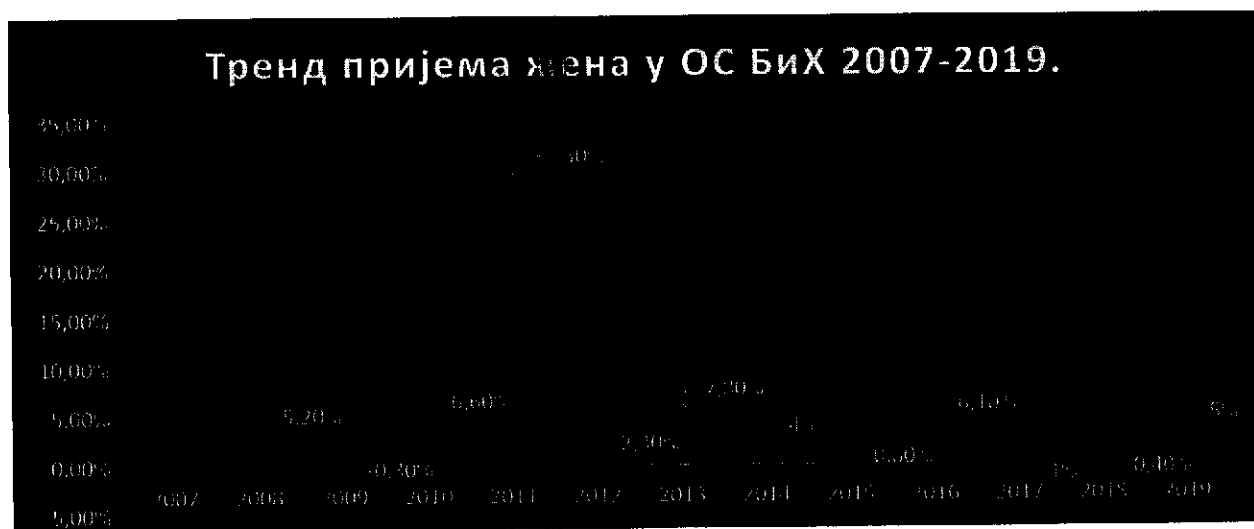
III Министарство одбране БиХ

а) Бројчано и процентуално стање ОС БиХ 2015-2019.

б) Тренд пријема жена у ОС БиХ 2007-2019 – процентуално стање

Како би се утврдили узроци родног јаза у бројчаном стању у ОС БиХ, МО БиХ и ОС БиХ су анализирали и тренд пријема жена у ОС БиХ од 2007. до 2019. године. У наставку су наведени резултати наведене анализе.

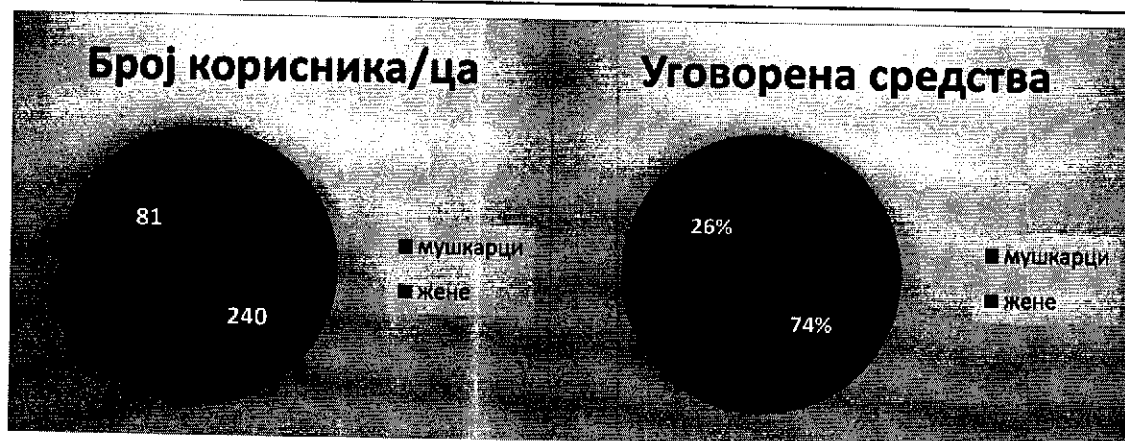
Тренд пријема у протеклим годинама 2019. године имао је процентуално стање од 1.30% на 1.26% пријемница. Иако 2019. године није било значајних промена у односу на претходну годину, тренд пријема жена у ОС БиХ је позитиван.

Иако промене у највећем броју година нису биле значајне, у 2019. години је дошло до повећања броја пријема жена у ОС БиХ. Овај тренд је позитиван и указује на то да се број жена у оружаним снагама БиХ повећава.

IV Министарство за људска права и избјеглице – Пројекат стамбене обнове

- ❖ **Имплементирани пројекти стамбене обнове (закључно с крајем 2015. године)**

	Мушкарци	Жене		Мушкарци	Жене
Број корисника/ца	340	81	Средства	6.329.308	2.181.887
Проценат	74,72%	25,26%	Проценат	74,36%	25,64%

Универзитет "Др Милош Ракић" у Београу, Факултет Техничких Наук, Катедра за
Математичку Физiku, Београд, 1988. (Универзитет "Др Милош Ракић" у Београу,
Факултет Техничких Наук, Катедра за Математичку Физiku, Београд, 1988.)

Прилог 8: Примјери статистика и евиденција разврстаних по полу у институцијама БиХ

- **Агенција за статистику БиХ** – Агенција за статистику БиХ у континуитету објављује публикацију “Жене и мушкарци у БиХ”, која обухвата податке из различитих статистичких и других области разврстане по полу. Подаци дају кратак приказ положаја жена и мушкараца у босанскохерцеговачком друштву.

Већина података приказаних у овој публикацији су резултат истраживања које проводи Агенција за статистику БиХ, као и постојеће статистичке документације, те за њих није наведен извор података. Мањи дио података је преузет из других државних и ентитетских институција, чије је име наведено испод табела и графикана.

Публикација приказује податке разврстане по полу у различитим областима: становништво, здравство и морталитет, образовање, информационо-комуникационе технологије, радна снага, истраживање и развој, социјална заштита, правосуђе, демократија и владавина права, а наводимо поједине примјере:

- Насилне смрти према врсти и полу
- Дјеца и ученици у предшколском, основном и средњем образовању према полу
- Уписани студенти у високошколским установама према полу и дипломирани студенти према полу
- Удио жена с малом дјецом које су биле запослене на пуно радно вријеме
- Усвојена дјеца према старости и полу
- Полна структура изабраних начелника/градоначелника на локалним изборима 2020. године
- Посједовање возачких и саобраћајних дозвола према полу.

Публикација може послужити као извор информација свим корисницима заинтересованим за положај жена и мушкараца и за једнакост полова у БиХ те може бити основ за израду родних анализа у различитим областима.

Доступно на:

https://bhas.gov.ba/data/Publikacije/Bilteni/2022/FAM_00_2021_TB_1_BS.pdf

- Суд БиХ - Одјељење за судску управу Суда БиХ води евиденције притворених лица по полу, те води статистичке податке о осуђеним и ослобођеним лицима по полу, који се објављују и на веб-страници Суда.

ОДЈЕЛ II

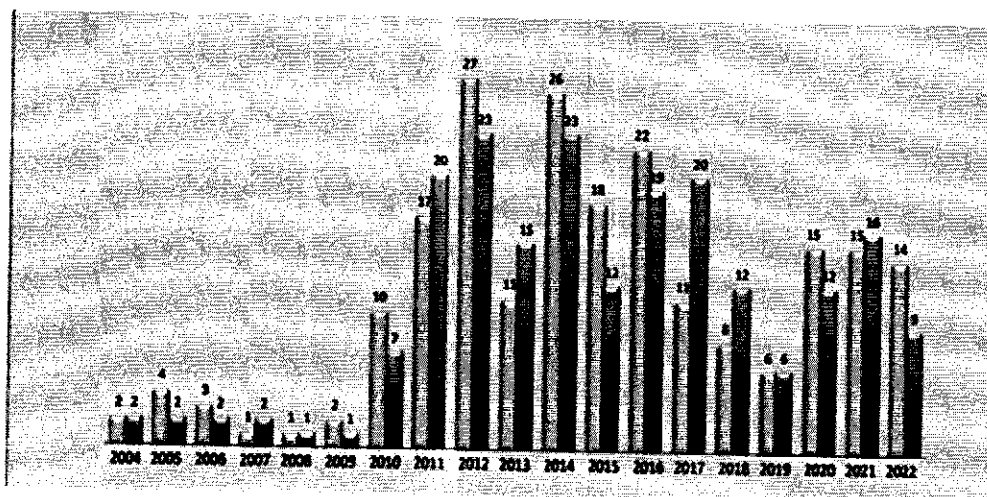
Пресуде за коруптивна кривична дјела

Укупно 212 првостепених пресуда (од тога пресуда по споразуму)

Укупно 209 правоснажно окончаних предмета (од тога 114 окончаних по споразуму)

ПРАВОСНАЖНО ОСУЂЕНО

233 особа мушког пола

24 особе женског пола

ПРАВОСНАЖНО ОСЛОБОЂЕНО

122 особа мушког пола

10 особа женског пола

НА УКУПНО

267 година затвора

- АДС БиХ - Агенција за државну службу БиХ води статистичке податке разврстане по полу за активности из своје надлежности као што су: евиденције постављених државних службеника/ца по јавним огласима по полу, евиденције постављених државних службеника/ца по интерним огласима по полу, евиденције разријешених државних службеника/ца по основу добровољног иступања из државне службе по полу или евиденције разријешених државних службеника/ца на основу одласка у пензију по полу, за организоване обуке, чланове/ице дисциплинских комисија и друге.

Агенција за државну службу БиХ прикупља податке постављених и разријешених државних службеника/ца по позицији и по полу.

Приказ постављених државних службеника/ца по јавним огласима током 2021. године:

2021.	Стручни сарадник/ца	Виши стручни сарадник/ца	Стручни савјетник/ца	Шеф/ица одјека	УКУПНО
Мушкарци	11	11	6	4	32
Жене	29	18	14	3	64

Приказ постављених државних службеника/ца по интерним огласима током 2021. године:

2021.	Виши стручни сарадник/ца	Стручни савјетник/ца	Шеф/ица одјека	УКУПНО
Мушкарци	2	10	1	13
Жене	5	17	13	35

Приказ разријешених државних службеника/ца на основу добровољног иступања из државне службе током 2021. године:

2021.	Стручни сарадник/ца	Виши стручни сарадник/ца	Стручни савјетник/ца	Шеф/ица одјека	УКУПНО
Мушкарци	4	2	11	3	20
Жене	8	6	11	8	33

Приказ разријешених државних службеника/ца на основу одласка у пензију

2021.	Стручни сарадник/ца	Виши стручни сарадник/ца	Стручни савјетник/ца	Шеф/ица одјека	УКУПНО
Мушкарци	-	3	15	7	24
Жене	-	3	4	6	13

Током 2021. године Агенција је дала 12 мишљења за именовање по јавном огласу за 22 руководећих државних службеника/ца (15 мушкараца и 7 жена) и 9 мишљења за именовање по интерном огласу (два мушкарца и осам жена). Такође је дато једно мишљење за именовање/постављење 2 државна службеника (1 мушкарац и 1 жена) по јавном огласу и два мишљења за именовање/постављење за 7 државних службеника по интерном огласу (3 мушкарца и 4 жене), у случају када Агенција на основу посебних закона доноси мишљење.

Надаље дато је 14 мишљења за разрјешење руководећих државних службеника/ца на основу година старости (8 мушкараца и 6 жена). Агенција је дала 2 мишљења на основу добровољног иступања руководећих државних службеника/ца (два мушкарца).

- **Центар за уклањање мина БиХ (ВНМАС)** – У домену надлежности ВНАМС-а се врши прикупљање и статистичка анализу података разврстаних по полу. Приликом упозоравања на опасност од мина у 2022. години директно су упозорили 37.767 лица од чега је 19.810 мушкараца и 17.957 жена. Константно воде евиденцију и разврставају статистичке податке по полу о жртвама мина у БиХ.

Извјештај о УМ активностима

01 Јан 2022 – 31 Дец 2022.

Пројект: 4. април кампања упозоравања на опасност од мина у шестим разредима ОШ у БиХ
Организација: Центар за уклањање мина

Датум	Админ. јединица	Општина/ Општина	Локална заједница	Класа/ метод УМ активности	Старосна група	Мушких	Женских	Укупан број публике	Број знакова ХО
04.04.2022.	УНСКО САНСКИ	СВИ кантони	Сви кантони	Презентације/ Остало	Дјеца (7-14)	4632	4490	9122	
						4632	4490	9122	0

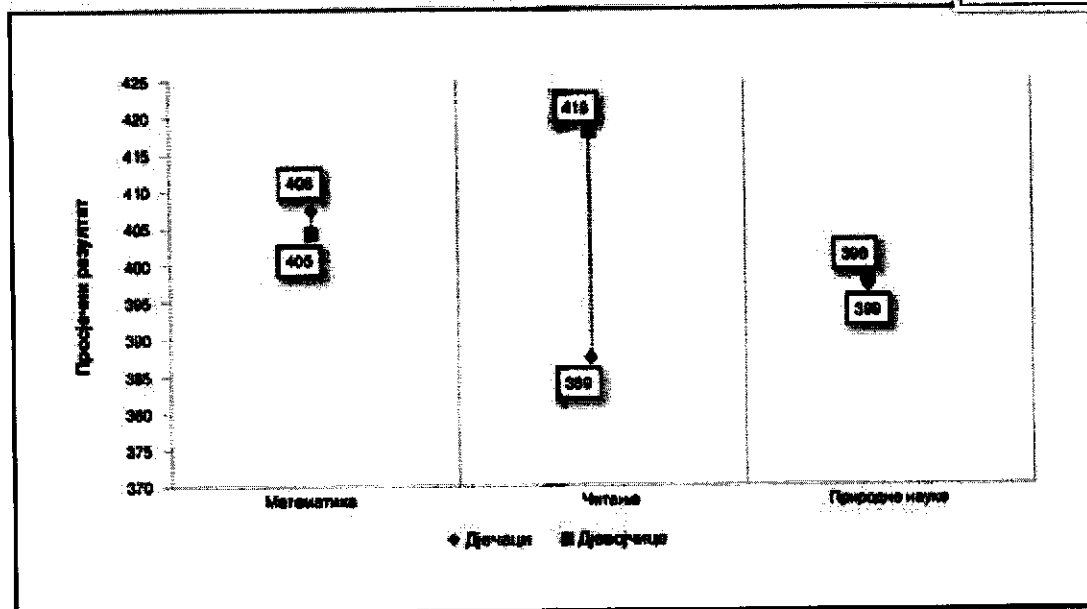
Пројект: ИОМ упозоравање мигрантске популације
Организација: ИОМ

Датум	Админ. јединица	Општина/ Општина	Локална заједница	Класа/ метод УМ активности	Старосна група	Мушких	Женских	Укупан број публике	Број знакова ХО
26.02.2022	САРАЈЕВО	Сарајево - Центар	Хаџићи	Презентације/ Остало	Одрасли	7	0	7	
02.02.2022	САРАЈЕВО	Сарајево - Центар	Илиџа	Презентације/ Остало	Одрасли	7	0	7	
26.02.2022	САРАЈЕВО	Сарајево - Центар	Илиџа	Презентације/ Остало	Одрасли	11	0	11	
18.02.2022	УНСКО САНСКИ	Бихаћ	Борићи	Презентације/ Остало	Одрасли	30	0	30	
24.02.2022	УНСКО САНСКИ	Велика Кладуша	Велика Кладуша	Презентације/ Остало	Одрасли	45	0	45	
11.03.2022	УНСКО САНСКИ	Бихаћ	Језера – поље	Презентације/ Остало	Одрасли	26	0	26	
15.03.2022	УНСКО САНСКИ	Велика Кладуша	Пољаци	Презентације/ Остало	Одрасли	28	0	28	
10.03.2022	САРАЈЕВО	Илиџа	Илиџа	Презентације/ Остало	Одрасли	17	0	17	

Према стању ВНАМС на дан 06.03.2023. у 11:18:23 AM

- Агенција за предшколско, основно и средње образовање БиХ – у оквиру PISA истраживања за 2018. годину у извјештају за БиХ су разврстани подаци по полу, а као илустрација је приказана Разлика међу половима (дјечаци и дјевојчице) у просјечним постигнућима у математици, читању и природним наукама.

Слика 2.8 Разлике међу половима у просјечним постигнућима у математици, и природним наукама

Прилог 9: Примјери родних индикатора/мјера учинка у Документу оквирног буџета 2022-2024. Агенције за државну службу БиХ

мјера учинка	тип	јединица мјере	постојећа вриједност	повећање умањење	вриједност
П201 - Проценат обучених државних службеника/ца који су похађали обуке у односу на планирани број идентификован кроз TNA	ЕР - Крајњи результат	Проценат	95		95

опис:

TNA- training needs analysis (план обука)

У мјерама учинка води се брига о родно-осјетљивој потрошњи, у свим се процесима узима у обзир родна компонента, те у складу с тим прати и извјештавања. Агенција у својим извјештајима о стручном усавршавању приказује податке детаљно разврстане по полу. Подаци о завршеним обукама у организацији АДС БиХ показују да је број полазница доста већи него њихових мушких колега. У плану 2022-2024. година број обучених државних службеника (м/ж) у односу на план обука биће приказан у равноправном односу у складу с попуњеношћу полова у државној служби.

П101 - Број постављених државних службеника/ца у односу на број упражњених позиција достављених у захтјевима за оглашавање радних мјеста од стране институција БиХ	ЕР - Крајњи результат	Проценат	80		80
--	--------------------------	----------	----	--	----

опис:

Број постављених државних службеника (м/ж) у односу на број упражњених позиција достављених у захтјевима за оглашавање радних мјеста од стране институција БиХ је у омјеру 60% жене и 40% мушкараца.

Прилог 10: Детаљнији преглед о присуству родне компоненте у грантовима које додјељују министарства БиХ из узорка

Институција	Родна компонента	Година	Година	Година	Година	Година	Година
МЦП	НЕ	ДОБ 2021-2023.	Да	Грант Суфинансирање спортских манифестација за 2022. годину	ДА	Образложење уз Извјештај о извршењу буџета за 2022. годину	НЕ
			НЕ	Грант за културу за 2022. годину	ДА	Информација о реализацији грантова у области науке и учинку додијелених средстава за 2020. годину	
			Не	Грант за техничку културу и иноваторство за 2022. годину	ДА	Информација о реализацији грантова у области културе за 2020. годину	
			Не	Грант за Фонд HORIZONT за 2022. годину	ДА	Информација о реализацији гранта Суфинансирање спортских манифестација за 2020. годину	
МЉПИ	НЕ		ДА	Смјернице о поступку додјеле грант средстава МЉПИ из 2021. године	НЕ	Извјештај о извршењу буџета за 2022. годину	НЕ

		ДОБ 2022-2024.	НЕ	Одлука о критеријумима, начину и поступку додјеле грантове за 2020. годину	НЕ	Извјештај о реализацији грантова из надлежности Сектора за људска права за 2020. годину	
			НЕ	Нацрт одлуке о критеријумима, начину и поступку додјеле грантове за 2023. годину			
МБ	НЕ	ДОБ 2022-2024.	ДА	Грант Смјештај за жртве трговине људима за 2023. годину	НЕ	Извјештај о извршењу буџета за 2022. годину	НЕ

Извор: Канцеларија за ревизију институција БиХ на основу документације институција БиХ из узорка

Референце:

1. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/291/89/PDF/N1529189.pdf?OpenElement>
2. Закон о равноправности полова у Босни и Херцеговини, пречишћени текст (Службени гласник БиХ, број 32/10)
3. Инструкције бр. 1 и бр. 2 за буџетске кориснике
4. Закон о буџету институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2022. годину, Службени гласник БиХ број 42/22
5. Закон о буџету институција Босне и Херцеговине и међународних обавеза Босне и Херцеговине за 2022. годину, Службени гласник БиХ број 46/20
6. Конвенција о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици, <https://rm.coe.int/168046246e> (Истанбулска конвенција) (Службени гласник БиХ број 15/13)
7. CEDAW Одбор за уклањање дискриминације жена, Закључна запажања у вези са Шестим периодичним извјештајем Босне и Херцеговине
8. Резолуција Савјета безбједности УН 1325 "Жене, мир и безбједност", <https://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2016/04/UN-Rezolucija-1325.pdf>
9. Gender акциони план БиХ 2018 – 2022. https://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2022/10/GAP-BiH-2018-2022_B.pdf
10. Canadian Audit and Accountability Foundation, Practice Guide to Auditing the United Nations Sustainable Development Goals: Gender Equality, 2017.
11. Шинко Марјета, Ана Петек, „Родно освјештавање политика у Хрватској; Прожимајући или маргинални циљ политика у Хрватској“ Универзитет у Загребу, 2022., Gender акциони план БиХ за период 2018 – 2022.
12. Оквир за реализацију Циљева одрживог развоја у Босни и Херцеговини <https://www.undp.org/bs/bosnia-herzegovina/publications/okvir-za-realizaciju-ciljeva-odr%C5%BEivog-razvoja-u-bosni-i-hercegovini>
https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ba/NHDR_2020_EN_G.pdf
13. Goal 5. Achieve gender equality and empower all women and girls <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/291/89/PDF/N1529189.pdf?OpenElement>
14. Родна равноправност <https://www.unicef.org/bih/rodna-ravnopravnost>
15. Род, родни концепт и дефиниције. 01 Rodni-koncepti Osvjete-Znanje.pdf (ekvilib.org)
16. Санела Башић, Миланка Миковић. „Родне (не)једнакости на тржишту рада у БиХ“. Friedrich-Ebert-Stiftung (FES), Удружење Жене женама
17. Аднан Кадрибашић, Барбара Chiarenza, Маида Чехајић-Чампара, Лејла Рамић-Месиховић. Полазна студија о баријерама политичком учешћу жена у БиХ <https://www.gcfbih.gov.ba/wp-content/uploads/2020/05/UNDP-UNWOMEN-Polazna-studija-o-barijerama-politi%C4%8Dkom-u-%C4%8De%C5%A1%C4%87u-%C5%BEena-u-BiH-1.pdf>
18. Правилник о рачуноводству с рачуноводственим политикама и процедурама за кориснике буџета институција БиХ од 04.02.2015. године
19. Gender mainstreaming in the EU budget: Time to turn words into action, https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_10/SR_Gender_mainstr

eaming EN.pdf или

[https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_10/SR_Gender mainstreaming HR.pdf](https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_10/SR_Gender_mainstreaming_HR.pdf)

20. Designing and implementing gender budgeting – A path to action, <https://www.oecd.org/gov/budgeting/designing-and-implementing-gender-budgeting-a-path-to-action.pdf>
21. Strengthening public finance management systems for gender equality and women's empowerment, Promising practices and remaining gaps, <file:///C:/Users/mmilovic/Desktop/august%202023/Azra%20studija%20o%20ROB-u/Strengthening-public-finance-management-systems-for-gender-equality-and-womens-empowerment-en.pdf>

